

STAV OLAV

s. 1, Kjell Arild Pollestad

Intervju med Rolf Sand

s. 4, Lars Roar Langslet

Rieber-Mohns «Leseleder»

s. 8, Asbjørn Simonsen

Gregor XIII og vår kalender

s. 12, Liv R. Blikrud

Ny bok av Dag Sundby

s. 14, Hanne Berentzen

Påskens paradoks

s. 18, Jan Brøgger

Askesen og den vestlige kultur

OLAV

Revidert konkordat Vatikan- staten - Italia

Det ser nå ut til at en ny avtale mellom Den hellige stol og republikken Italia går i orden: Den italienske sosialistiske statsminister Bettino Craxia og Vatikanets statssekretær, kardinal Agostino Casaroli, har undertegnet et revidert konkordat. Det skal imidlertid ratifiseres av det italienske parlament.

Konkordatet består av flere avtaler som regulerer forholdet mellom Vatikanstaten (Den hellige stol) og den italienske republikk. Det nåværende konkordat stammer fra 1929 da det såkalte Lateranforliket mellom Mussolini og pave Pius XI kom i stand.

Det er forholdet mellom den konkursrammede Banco Ambrosiano og Vatikanstaten (IOR) som har skapt de største vanskeligheter under forhandlingene. Det var i 1982 at Banco Ambrosiani gikk fallitt, og dens sjef, Roberto Calvi, senere ble funnet drept under Blackfriars

Bridge i London.

Helt siden 1976 hadde Vatikanbanken hatt et intimt samarbeid med Banco Ambrosiano, men har hele tiden sagt seg ukjent med de tilfosome forretninger som Roberto Calvi har bedrevet, - ikke minst ved å utnytte Vatikanbankens gode navn og rykte. Derfor har også Vatikanbanken inntil begynnelsen av mars i år nektet å være med på noen som helst erstatning til de rammede kreditorene.

Situasjonen er nå endret etterat Vatikanbanken ifølge byråmeldinger har erklært seg villig til å betale 250 millioner dollar (1,9 milliarder kroner) i tre avdrag - som sin del av gjelden etter den konkursrammede Banco Ambrosiano.

Vatikanet har i mange år ønsket et bedre forhold mellom Den hellige stol og den italienske stat, gjerne i form av et revidert konkordat som nå er på trappene. Selvsagt kan man stille spørsmål om det var verdt prisen. Men - ser det ut til - uten det finansielle oppgjør heller ikke noe revidert konkordat.

*En mørk vinterkveld
like etter dagsrevyen
ringer telefonen.*

*Det er Rolf Sand,
skuespiller ved Det Norske
Teatret.*

*Han er opprørt
i hele sitt indre og
hjertevarme menneske
over at uretten forties
og sannheten forurenges
i våre nyhetsmedier.*

*En biskop er igjen blitt
drept i Mellom-Amerika,
og amerikanerne står bak.*

*Men det forties,
det forties.*

*Nå bør Kirken reagere,
nå bør noen straks rykke ut
og si sannheten.*

Rolf Sand
intervjuet av
Kjell Arild Pollestad

Et stort hjerte for verdens små

Jeg kjenner en gammel offiser som bare lytter til BBC. Han mener han blir hjernevasket av vår egen kringkasting; den er for antiamerikansk og venstrevridd. For Rolf Sand er det aldeles motsatt: NRK er til de grader proamerikansk og høyrevridd at sannheten om hva som egentlig skjer på vår klode har vanskelig for å slippe uforvrent igjennom. Hans versjon av hvordan tingene egentlig henger sammen kommer til meg gjennom telefonrøret som et verbalt fyrverkeri av meninger og synspunkter.

Hvorfor skriver du ikke i avisen, spør jeg.

- Jeg kan snakke, ikke skrive, svarer han.

Så måtte løsningen bli et intervju, og et lettere intervjuobjekt er aldri falt under denne penn. Etter to timer hadde jeg både krampe i høyre arm og stoff nok til en hel bok. Den ville slett ikke blitt kjedelig; store deler ville bli til ren og skjær oppbyggelse, om enn krydret med enkelte pikante injurier og flerfoldige utbrudd av hellig vrede. Skulle jeg skrive denne boken, ville jeg begynne med en stor og varm tilegnelse til hustruen Bitten - det ville nok være helt i opp-

havsmannens ånd.

Rolf Sand er født i 1920.

- Jeg vokste opp under murene til St. Olav kirke. Jeg ble foreldreløs da jeg var tre år gammel, og bodde fra da av hos nonnene på St. Josephs Institutt. Hver gang jeg ser en josphøster er det på en måte som jeg ser mora mi. Jeg får til og med klem av dem - fremdeles.

Din familiebakgrunn var katolsk?

- Jeg er fjerdegenerasjonskatolikk i Norge. Mine oldeforeldre kom fra Tyskland, og var med å stifte St. Olavs menighet. Min bestefar, som de kalte «Gamle Heier», var kirkens første organist. De gamle katolske familier tilhørte arbeider- og håndverkerslekter. Det var for det meste småkårsfolk som fylte kirken, og menigheten var en ren ghetto. Den rakk ikke lenger vestover enn til Ullevålsveien. Da dominikanerne i tyveårene etablerte seg på vestkanten og søkte forbindelser i det akademiske miljø, ble St. Dominikus kirke av gamle katolikker betegnet som «sekt». Det var de norske prestene som litt etter litt bidro til at ghettoen ble åpnet, men det hadde sin pris for de gamle trofaste: «Prestene

bryr seg ikke om oss lenger», husker jeg min tante sa.

Du skylder St. Olav menighet mye?

- Det jeg som barn og ung mann opplevet i St. Olav kirke, har vært og er grunnlaget for hele mitt senere liv. Tenk bare på kirkeåret, på den store overgangen fra den stille uke til påskemorgen. Det ble mektige følelser av slikt. Jeg var ministrant fra jeg var seks, og levde med i liturgien på nært hold. Hver morgen hadde vi messe i kirken, og om søndagen måtte vi være med både til morgenmesse, høymesse og andakt. Men da mgr. Irgens kom, bestemte han at det var nok med én messe om søndagen og én i uka.

Var det også i Akersveien du debuterte som skuespiller?

- Jo, vi satte opp en teaterforestilling i året. Min debut var i 'Kierlighed uden Strømper', som gikk for syv fulle hus, til inntekt for menighetspleien. Dette var den direkte foranledning til at jeg kom til scenen. Aldri var den tanke falt meg inn at jeg skulle bli skuespiller. Jeg var utdannet gartner og arbeidet hos søstrene. Det var forresten ikke teater vi skulle snakke om...

1,4 milliarder kristne:

31 % av verdens befolkning

Det er dessverre riktig at antallet katolikker går tilbake i de gamle kristne industriland, men i de såkalte misjonsland vokser antallet til gjengjeld så sterkt at det nå er 790 millioner katolikker i hele verden.

Dermed ligger den katolske kirke i spissen blant verdensreligionene. Sammen med de 410 millioner protestanter og 160 millioner

ortodokse gir det et tall på 1,4 milliarder kristne. Det svarer til 31 prosent av hele menneskeheten, som i dag anslås til 4,5 milliarder.

På annenplass blant verdensreligionene følger islam med 725 millioner, og på tredje plass hinduismen med 583 millioner. Deretter følger buddhismen og konfucianismen med hver 300 millioner tilhengere. 75 mil-

lioner bekjenner seg til shinreligionen, 50 millioner til taoismen og 17 millioner til jødedommen. Tallet på dem som overhodet ikke bekjenner seg til noen religion er steget fra 2 prosent i år 1900 til 21 prosent i dag.

KATOLSK ORIENTERING

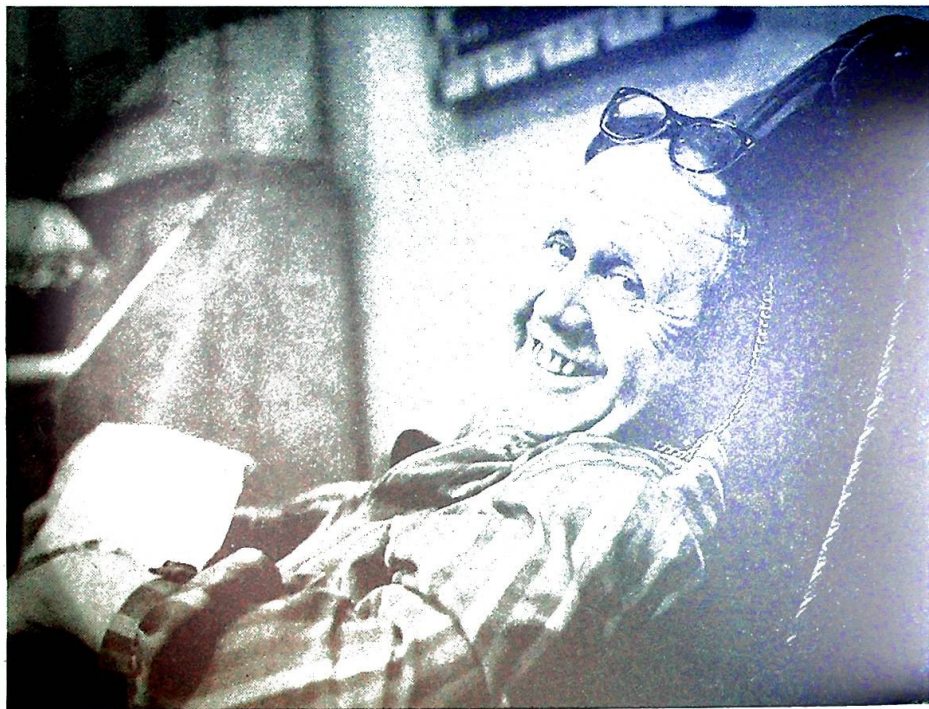
2.

Så si noe om ditt forhold til Kirken.

- Jeg har et lidenskapelig forhold til Kirken - en ren pasjon. Ingen steder føler jeg meg lykkeligere enn i kirkerommet. Det er en fantastisk tanke at Vårherre er i kirken; jeg mener at han er fysisk nærværende i sakramentet. Når jeg kjører forbi en kirke, får jeg klump i halsen, for jeg vet at Vårherre er der inne og venter på oss. Derfor er det også så forferdelig vondt at mange av våre katolske kirker idag står låst og lukket. Når vi gikk forbi St. Olav, tok vi alltid av oss lua. Jeg gjør det fremdeles. Men tenk for en skam at det i vår domkirke ikke lenger er daglig messe.

Du er opptatt av gudstjenestens form.

- Det ergrer meg når prestene improviserer, eller tar ordet i hytt og vær. Under messen må presten holde sine egne tanker og ideer for seg selv. Hele vår tro uttrykkes i ordets, offerets og nattverdets liturgi, og det bør ikke være rom for noe som kan bestride kvaliteten i disse elementer. Hvis man tror det som virkelig skjer i messen, må det avtvinge den aller største varsomhet og høytid.

Det er 40 år siden Rolf Sand - dengang gartner hos St. Josephsøstrene - debuterte som skuespiller i Bispegården, Akershus. 5! Han spilte den forsmådde elsker i «Kjærlighed uden Strømper». Regien var ved Eva Dithmer Vanberg, dengang redaktør av St. Olav. Hennes gode venn, scenegiganten Ingolf Schanche, var med på finpussingen de siste fjorten dager av prøvetiden. Det var Schanche som oppmuntret Sand til å bli skuespiller og tilbød seg å lese med ham privat. Etter ti måneders arbeid avla Rolf Sand prøve ved Nationaltheatrets nyopprettede elevskole - og ble antatt.

Som artist er jeg svært opptatt av Kirkens uttrykksmidler. Se på kunsten innen kirken, skulptur, tekstil, maleri - bare det ypperste bør være godt nok. Dette har ikke noe med kostbarhet å gjøre, men med forståelsen av hvilken tjeneste

det skal brukes i. Jeg føler ubehag når presten kommer i dress opp midtgangen på vei til sakristiet. Prestekjolen er blitt borte. Som skuespiller vet jeg at det første jeg gjør når jeg begynner på en rolle, er å finne ut hva slags sko jeg skal

El Salvador

(NØP) I en søndagspreken nylig kom erkebiskop Arturo Rivera Damas av San Salvador med nye tall over dødsofre i borgerkrigen i landet. På en uke hadde kirken registrert 117 døde som følge av kamphandlinger.

bruke. Det gir et ganglag. Holberg spilles med høye hæler. Etter konsilet er respekten for det optiske uttrykk og sansen for gestenes betydning gått delvis tapt i messen. Sier jeg «fred være med dere» og holder albuene inn mot kroppen, virker det gjerrig. Strekker jeg armene ut, blir fredsonsket generøst.

- Da du ringte meg, var det særlig forholdet mellom Kirken og samfunnet som opptok deg, ikke minst slik det arter seg mange steder i Latin-Amerika.

- Jeg husker da erkebiskop Helder Camara dukket opp i nyhetsbildet - jeg satt som leder av Massemediakommisjonen dengang. Vi skjønnte at noe var i gjære i Latin-Amerika, hvor Kirken tradisjonelt hadde stått på maktens side. Hvordan har Kirken som institusjon kunnet plassere seg slik den ofte har gjort i samfunnet, det vil si i allianse med makt-haverne? Det skjønner jeg ikke, ut fra evangeliet. Den katolske kirkes prekestoler er historiens største massemedium, og de burde brukes til å refse alle dem som krenket de vergeløse. Mot dem som gjør overgrep mot de vergeløse,

Mer penger til våpen enn mat (NØP) Verdien av den tredje verdens våpenimport overstiger nå verdien av kornimporten, og bidrar dermed kraftig til å øke landenes utenriksgjeld. Dette melder en rapport som er offentliggjort av «Worldwatch»-instituttet i USA.

burde Kirken være nådeløs. Maktsiden i samfunnet er ikke Kirkens, og kan aldri være det.

Under pave Johannes 23. skjedde fantastiske ting. Hans rundskriv om freden, *Pacem in terris*, er en skolebok i fredsarbeide. Men han forsvant, sammen med Kennedy og Kruttsjov, og verden ble mørkere. Hadde erkebiskop Romero levd i middelalderen, ville han ha vært helgenkåret øyeblikkelig, som blodvitne. Jeg forstår ikke hvorfor han ikke er blitt det idag. Kan det være taktikk? Taktikk hører ikke hjemme i Kirken. Thomas More ble straks helgenkåret. Til og med Olav den Hellige. Men Romero er ikke blitt det, enda han ble myrdet mens han stod foran alteret. Jeg får høyt blodtrykk av slikt. Og hvorfor er ikke Helder Camara kardinal - en mann som er et eksempel for Kirken i vår tid?

Da Lech Walesa fikk fredsprisen, sendte Rolf Sand ham følgende brev:

Til Lech Walesa, Gdansk.

Kjære trosfelle. Som mangeårig kirkekorsanger gjør det meg vondt at min stemme må tie i det hyllingskor som toner mot deg idag. Et kor, der solopartiene for sopran, alt, tenor og bass synges henholdsvis av Thatcher,

Camara fyller år

Dom Helder Camara, erkebiskop av Recife og Olinda i det nordvestlige Brasil, fylte nylig 75 år. Han er blitt kalt en av vår tids profeter, - og har alltid talt de fattiges sak. Han har reist mye, er vel kjent over store deler av verden. I Norge husker vi hans besøk for å motta folketets fredspris.

Harlem Brundtland, Willoch og Reagan, må lyde falsk. Sammen med deg skulle jeg gjerne synge et requiem for Cesar Romero og Steve Biko. Julaften skal jeg tenne et lys i min kirke, foran krybben, med det håp at du klart skal oppdage dem som idag profiterer på ditt navn. Slik at du kan se forskjell på venner og «venner». Ad multos annos, Rolf Sand.

Du regner deg som sosialist?

- Det forbauser meg at man som kristen kan være noe annet. Jeg sa engang til pater Rieber-Mohn: «Midt på treet» er ikke noe sted å plassere seg. Jeg er gartner. Trær må tas ved rota. Da lo Rieber-Mohn: «Du Rolf setter hæljernene i himmelporten for å komme inn,» sa han.

I det gamle testamente sonderrev ypperstepresten sine klær når Gud ble spottet. Jeg drømmer om at paven en 1. påskedag tar tak i sitt pallium og sliter det i stykker, og sier at den undertrykkelse som foregår i verden er utålelig, en hån mot Gud. Paven er den eneste ukompromitterte av verdens ledere, og det gjør ham ikke mindre i mine øyne at han ofte virker som en enkel landsbyprest. Han representerer Kristus, og har fullmakt til å

Samarbeid mellom kirken og geriljaen

Den katolske kirke i El Salvador har oppfordret myndighetene til å innlede en dialog med den venstreorienterte opprørsbevegelsen i landet.

I en uttalelse fra kirkelederne heter det at valg alene ikke vil gjøre slutt på borgerkrigen. Kirkelederne viser blant annet til at

valget i 1982 ikke hadde satt en stopper for den politiske volden.

Vi tror alle på valg, men ikke som det eneste middel i kampen for fred, framholder kirkelederne. I løpet av de siste fire år er nærmere 42.000 mennesker blitt drept som følge av politisk vold. VÅRT LAND

4

Lars Roar Langslet

rense templet slik Kristus gjorde. Når jeg ser veldedighetens sjekker i storformat, blir jeg kvalm, for det er ikke engang avdrag på rentene av det vi skylder den tredje verden etter alt vi har tatt gjennom mange hundre år. Vi står i en bunnløs gjeld. Vi har forgrepet oss på andres eiendom.

Hva tenker du om fremtiden?

- Jeg jubler mest i kirkekoret på Stabekk når jeg i pinsen kan synges «Kom Hellig Ånd». Gud skal bringe mennesket og all skapningen tilbake til slik det var da det var nytt. «Førnye jordens åsyn». Jeg tror ikke på Prestegaards dommedag, men på forvandlingen i den Hellige Ånd. Jordens åsyn ble forvansket ved syndefallet, men Ånden kommer og gjør alle ting nye, slik Kristus har lovet. Og så er det dette vidunderlige ord i evangeliet som heter surdeig. Den sanne kirke er en surdeig i verden. Derfor elsker jeg Kirken, den Kirken som også ble elsket av erkebiskop Romero, av Camillo Torres, den Kirken som har Helder Camara blant sine fremste biskoper og hyrder. Min kjærlighet til Kirken er lidenskapeilig: Kirken skal være vern og håp for alle jordens små.

«Reisegleder» (1975) ble Hallvard Rieber-Mohns største boksuksess, og det festligste han har skrevet. Her spenner han ut de store lerreter og går i bredden - i motsetning til den journalistiske «kleinkunst» han dyrket med slik suverén beherskelse av det enkelstående poeng, i de mange samlingene av korte essays.

Emnet fordret bredde: han ville gi bilder av den umåtelige mangfoldighet som de store europeiske kulturland rommer, Frankrike, Italia, England, Tyskland - det måtte bli enda mer broget og spenningsfylt enn noen personbiografi. Men også den kunsten mestret han og gav oss en varig gledevekker i bokhyllen.

Vi snakket flere ganger om den boken som selvfølgelig måtte følge etter: «Lesegleder». Han visste så uendelig meget også om litteratur, lesning hadde vært hans kjæreste idrett like siden guttedagene, og selv om han alltid var mest

Vold og pornografi på videokassetter

(KNA) Et fullstendig forbud mot framstilling og distribusjon av video-kassetter som bare har til oppgave å framstille vold og pornografi! Dette kravet ble nylig fremsatt av et katolsk fylkesutvalg for Nedre Sachsen.

Rieber-Mohns

fengslet av idé-siden også i diktningen, hadde han stor sans for de estetiske kvaliteter. Jeg tror han så for seg de brede lerreter også her - inngående skildringer av diktere som hadde betydd særlig mye for ham - som Shakespeare, Dante, Claudel, Undset, Greene, Mauriac... De store, som hver for seg er et univers. Han, om noen, kunne ha skrevet den boken. Men kreftene strakk ikke til, og det som lå ferdig utarbeidet i hans etterlatte papirer, var hoveddelen av en bok med et annet opplegg: noen få lengre artikler om forfattere som hadde grepet ham sterkt, og noen flere av det korte slaget, som mer har preg av leilighetsjournalistikk. Med sikker sporsans har Kjell Arild Pollestad funnet frem endel vektige bidrag fra Rieber-Mohns rikholdige arkiv over foredrag og artikler, og føyet dem til - sammen med sitt eget spenstige og underfundige forord, som er broder Hallvard verdig.

Flere anmeldere har pekt på at boken er ujevn. Det kan så være - et landskap som både viser store topper i litteraturen, og mer flyktige litterære fenomener på flatlandet, må i seg selv virke ujevnt. Mitt lille

Rus til de fattigste

Der elendighet rår, er trangten til flukt stor. En rus kan være en trøst for en stund. Dette vet alkoholprodusentene. Og utnytter situasjonen til det ytterste.

I den tredje verden renner øl og sprit i

strie strømmer. Forbruket av alkohol har økt dramatisk de seinere åra i den fattigste del av verden. Dette dokumenteres i en rapport Verdens Helseorganisasjon lot utarbeide. Da rapporten lå på bordet, ble den stoppet. Rapporten var for avslørende...

«Jeg er fullstendig uenig i at rapporten skal holdes tilbake. Den er nødvendig for den alminnelige opinion. Vi trenger den for å kunne skape press på industrien - et mot-

press mot deres lobbyvirksomhet. Ikke minst trenger vi en rapport som denne for å kunne påvirke myndighetene i de store produsentlandene.»

Det var helsedirektør Torbjørn Morks umiddelbare kommentar til at Verdens Helseorganisasjon i fjor bestemte seg for ikke å offentliggjøre en rapport om den internasjonale alkoholindustrien.

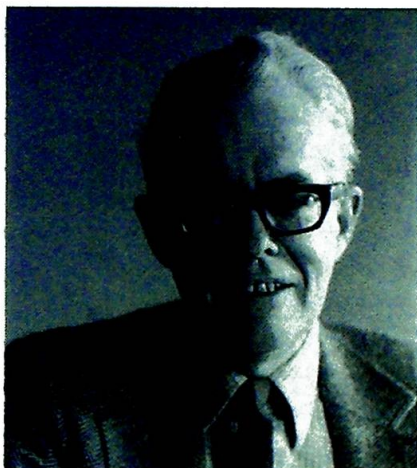
FRA «FOLKEVETT»

«Lesegleder»

5

bidrag i samme toneleie måtte være at jeg skulle ønsket boken hadde hatt en annen tittel - for «Lesegleder» hadde jeg reservert for den boken som aldri ble skrevet, om høydedragene i fortidens og samtidens diktning, der Rieber-Mohn var så hjemmekjent.

Den boken vi isteden fikk, bør leses på sine egne premiser - ikke måles mot den forestilling jeg, og andre, hadde dannet oss av hva «Lesegleder» skulle bli. Da blir straks kvalitetene enda tydeligere, og «u-jevnheten» blir et annet ord for variasjonsbredde - hvor både den store litteratur og den mer døgnfluepregede lesning blir interessante emner for refleksjon. Det er jo slik lesning arter seg for de fleste av oss - vi fordyper oss ikke i verdenslitteraturens mestere hele tiden. Rieber-Mohn er en skarpsindig observatør i alle de temaer han tar opp, og skriver glitrende og klokt også om det han misliker. Men selvfølgelig er han best der evnen til beundring er engasjert - artiklene om forfattere som Undset, Chesterton, Heinrich Böll, og i de storartede sluttakkordene om den dikteren som kanskje stod ham nærmest, Paul Claudel. Det er disse som blir tilbake i erin-

dringen, selv om også andre ting er fremragende sett og skrevet, som hurtigskissen av Karen Blixen og artikkelen om Sigbjørn Hølmebakk.

Dette er den siste boken i Rieber-Mohns rike forfatterkap - den tredje i rekken av posthume skrifter etter manuskripter han helt eller delvis hadde fått ferdig før sin død. Hver for seg har de minnet oss om hvor meget vi mistet i ham. Og allikevel er det en halvsannhet - for den mest fremtredende egenskap ved de siste bøkene er at han kommer oss i møte lys levende, gjennom ordets makt som trosser døden.

Kanskje burde «Levetid» vært den siste boken i rekken, fordi den er så helstøpt, og taler så direkte om de siste og vanskeligste spørsmål, som

døden vekker i oss. Kanskje. Jeg vet ikke - kanskje var det allikevel riktigere at sluttstreken ble satt med denne boken og det verdige siste kapitlet som omhandler Claudel og rett og slett heter «Kjærligheten». Det knytter usynlige tråder tilbake til den første boken han skrev, også om Claudel, for Studentersamfundets kulturutvalg. Det falt i min lodd som ung student å overtale ham til å skrive den - noe motstrebende, i ærefrykt for oppgaven, gikk han omsider med på det. Det ble en vakker bok - en av hans beste. Nå er sluttstreken satt, med den aldrende Rieber-Mohns refleksjoner om en stor dikter som fra først til sist hadde kjærligheten som sitt grunntema, slik den også alltid er det i Kirkens forkynnelse, og i hver eneste menneskeskjebne.

En gjenlukket bok, et sluttet livsløp - for begge kunne Apostelens monumentale ord vært de siste: «Men nu blir de stående disse tre, tro, håp, kjærlighet, og størst blant dem er kjærligheten.»

Hallvard Rieber-Mohn
Lesegleder
Aschehoug 1984

Luthersk kirke åpnet i Sovjet

(NØP) For annen gang i Sovjetunionens historie er det innviet en ny evangelisk-luthersk kirke. Det skjedde nylig i Petrasawodsk, - hovedstaden i den karelske autonome sovjetrepublikk nær grensen mot Finland. Den lutherske menighet ble grunnlagt i 1970 og teller cirka 800 troende.

6

*Søndagsliturgi i
Alexander Nevskij-
katedralen
i Leningrad.
Kirken er full av folk,
koret synger godt,
i attenhundretallets
mer eller mindre
operapåvirkede stil
som jeg kjenner igjen
fra kirken
med samme navn
i Paris.*

Krusifiks i klasserommet

Det førte til demonstrasjoner i den polske byen Garwolin da opprørspolitiet aksjonerte mot elever som protesterte mot at krusifiksene var blitt fjernet fra klasserommene.

Myndighetene forsvarer sitt standpunkt med at kirken og staten i Polen er atskill, og

at det derfor ikke passer seg å ha religiøse symboler på offentlige steder.

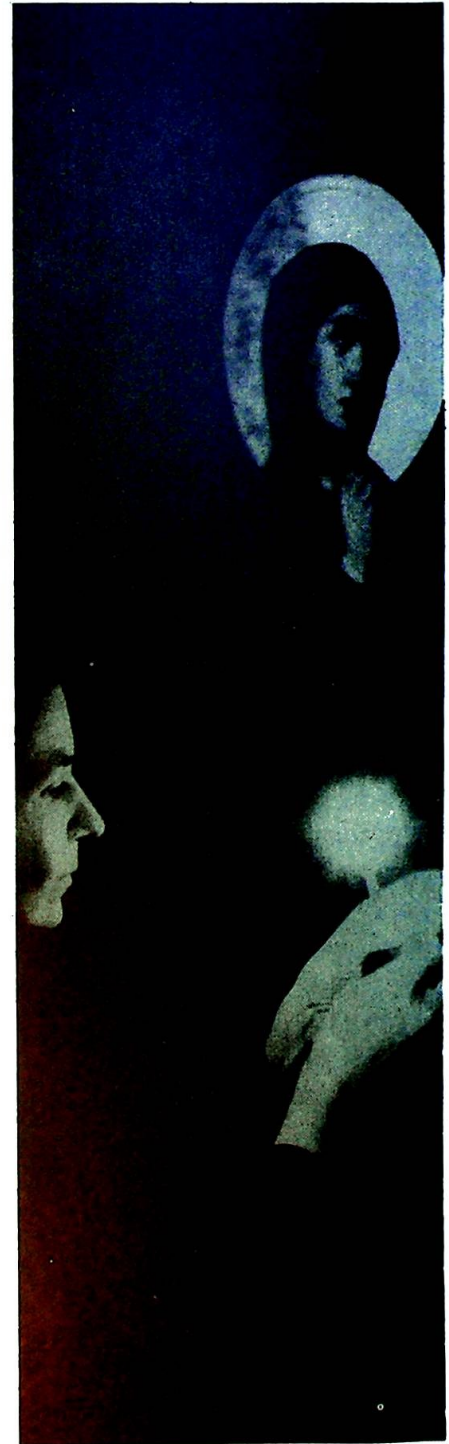
Kardinal Jozef Glemp har nå oppfordret myndighetene til å omgjøre vedtaket om å fjerne krusifiksene fra skolene.

I DET HELLIGE RUSSLAND

Den bysantinske liturgien, uendret siden kirkens ungdom og overalt den samme, kan likevel te seg meget varierende alt etter korkapasitet og sangtradisjoner. Personlig foretrekker jeg - her som i vest - den monastiske tradisjonens strenghet og klarere uttrykksformer, slik de møter en for eksempel i Zagorsk. Men den russiske kirkemusikken har i det hele en egen evne til å uttrykke både menneskets evige lengsel og jubelen over oppstandelsen.

Liturgi på sin rette plass

Estetiske synspunkter betyr iallfall lite når man deltar i en gudstjeneste i dette landet. Det som slår en - med uvanlig styrke - er hvordan liturgien her er på sin rette plass, gir uttrykk for og svar på menneskenes virkelige situasjon her og nå. Dette «Herre, miskunn deg», inntrengende og fortrøstningsfullt, igjen og igjen sprunget fram fra de bedendes innerste, - de bedende som gang på gang kaster seg ned på kne med pannen mot gulvet, ikke på noe gitt tegn eller i et bestemt øyeblikk, men i følge en indre rytme i bønn og botferdighet. Men også lovsangen, alleluia-ropene, trisagion, den Treeniges

Nøktern Glemp får kritikk

I vestlig presse dukker det stadig opp artikler om at den polske kirken i forståelse med Vatikanet langt på vei har avskrevet den aktive underjordiske opposisjonen i Polen.

Episoden med flytningen av den aktivistiske unge presten Mieczyslaw Nowak fra arbeiderbyen Ursus utenfor Warszawa blir sett som et tegn på en ny kurs, som har skapt splid i kritiske kretser i Polen. Resultatet er at kirkeleder, kardinal Jozef Glemp nå blir anklaget for å være for svak og ettergivende.

ARBEIDERBLADET

Fredsakademi i Jerusalem

(NØP) Sammen med tre hundre representanter fra lokale trossamfunn deltok kirkeledere fra hele verden ved innvielsen av et fredsakademi i Jerusalem. Professor William Klassen, Kanada, er utnevnt til dekanus ved akademiet og vil selv lede det daglige forskningsarbeid.

Av Gunnell Vallquist

7

pris: «Hellige Gud, Hellige Sterke, Hellige Udødelige, miskunn deg over oss.»

Saligprisningene er et fast moment i søndagsliturgien. Aldri har disse ord virket så aktuelle, så direkte knyttet til virkeligheten som her. Hvert vers får en tyngde, en høytidelig slagkraft som er overveldende: «Salige de som er fattige i ånden, salige de som sørger, salige de ydmyke, salige de som hungrer og tørster etter rettferdighet, salige de som forfølges for rettferdighetens skyld» - det handler nettopp om disse menneskene, om de kristne i dette landet i dag. Og så den trosvisse jubel i hvert svar: «De skal bli trøstet, de skal arve landet, himlenes rike tilhører dem, gled dere og juble, deres lønn blir stor...»

Autentisk situasjon

Saligprisningene hører ikke med i vår faste gudstjenesteordning, og godt er det, det ville klinge altfor usant i vår munn. Vi vesteuropeere kan knapt lese eller høre dem uten kollektive selvbekreidelser. Eller burde ikke kunne. Gudsfolkets autentiske situasjon historien igjennom er formodentlig, - det føler man ikke uten beven, her som i Polen, -

motgang og nød, om ikke undertrykkelse, - ikke medgang og fremgang. Den seirende kirke hører hjemme i himmelen.

Trosbekjennelsen har en mindre fremtredende plass i den bysantinske liturgien enn i den latinske, der det jo finnes et rikt utvalg melodiske utforminger (som man skulle ønske bedre utnyttet!) I mange ortodokse kirker blir trosbekjennelsen resitert av korlederen alene, i andre av hele koret. Her blir den psalmodisert av hele forsamlingen, men det er ingen meditatív psalmodi, men en veritabel eksplosjon av trossig og glad trosvisshet: dette er hva Guds folk har trodd helt siden oldkirkens dager, dette tror vi i dag, om denne tro vitner vi, koste hva det koste vil.

De svakes hedersplass

Ved kommunionen er tilstrømningen langt større enn man er vant til å se i ortodokse kirker i vest. De første kommunikantene bæres fram - det er småbarna som fremdeles lever i dåpens nåde, for her har ingen Augustin beskrevet syndens utbrudd allerede hos barnet i vuggen. Mens kommunikantene strømmer til-

bake ned i kirken, synger man: «Vi har skuet det sanne lys, vi har mottatt den himmelske ånd, vi har funnet den sanne tro i tilbedelsen av den Tre-enige, som er vår frelse.» Og det slår en hvordan denne skaren fremtrer som en levende gjentakelse, enda en gang, av evangeliets situasjon: Det er barna, det er de halte og forkrøplede, de syke og sorgfulle, de som arbeider og har tungt å bære, som her kommer til Kristus - ikke bare de, men først og fremst de. Også dette vil vi gjerne se bort fra. Vi peker heller på dem i forsamlingen som har prestisje og berømmelse. Vi måler deres betydning med samme mål som verden bruker, den verden som er Kristi fiende og de kristnes. De svakes hedersplass omkring Herren har vi etter Nietzsche meget vanskelig for å erkjenne, til de grader at moteteologer har kunnet polemisere mot en «trygghets-skapende fromhet.» Her gjenopprettes den evangeliske verdiskala på en innlysende måte, hvert ord i de velkjente tekstene blir som renvasket, lyser en i øynene. Det hellige Russland lever. ●

Metodist-munker

(NØP) I den britiske metodistkirke er det satt i gang forberedelser for å få dannet en religiøs orden etter forbilde av middelalderens tigger-munker. Medlemmene må avlegge løfte om fattigdom, binde seg for minst fem år og arbeide på steder hvor nøden er stor. Munkene skal ha en godtgjørelse på rundt 250 norske kroner i året.

Egypt avskaffer kristne helligdager

(NØP) Som følge av Egypts tiltagende islamisering har landets regjering innført en ny helligdagsordning. 25. desember, - de kristnes juledag, - er avskaffet som lovlig fridag.

I stedet er to islamske helligdager gjort til pliktige hviledager for alle. Samtidig har utenlandske banker og firmaer fått beskjed om at fredag og lørdag regnes som weekend, mens søndag er vanlig arbeidsdag.

8

Gregor XIII og vår kalender

*Å holde rede på tidens
gang
har menneskene regnet
for viktig
så lenge sivilisasjoner
har eksistert.
Man har tallet dager,
månedet og år
for å holde rede på
alle de gjøremål
som var avhengige av
naturens gang
og skiftende årstider.
De religiøse høytider
hadde også sin regelmessige
plass i årsrytmen.
Kongers politiske
virksomhet
krevde regnskap
med år som passerte.*

Kalender og påskefeiring

Da vi feiret inngangen til det nye året 1984 natten til 1. januar, tenkte vi først og fremst framover, kanskje med en liten frysning på ryggen over det dystre «1984» som George Orwell har manet fram for oss. Selv om Orwells «Store Bror ser deg»-samfunn er fullt mulig med våre dagers informasjonsteknologi, så vet vi forhåpentligvis nok til å styre unna en slik politisk utvikling.

Men året 1984 har også andre perspektiver som peker både framover og bakover i tid. Det året som er gått, var nemlig det første året i en ny syklus som skal vare i 400 år. Den første 400-årsperioden tok til å året 1583 - det første hele året etter den nye kalender som pave Gregor XIII hadde latt innføre året før.

Den direkte årsaken til omleggingen av kalenderen var at kirken hadde fått problemer med påskefeiringen. Kirkemøtet i Nikea i år 325 hadde besluttet å legge påskefeiringen i pakt med månefasene slik det ble gjort etter den gamle jødiske kalender, men ønsket samtidig å låse tidspunktet til solåret og den julianske kalender (oppkalt etter Julius Cæsar).

Den jødiske kalender er en månekalender som regner årene fra «verdens skapelse» 3761 år før Kristi fødsel. En skuddmåned på 29 dager hvert 19. år bringer denne kalenderen sann noenlunde i takt med årstidene. Nyttår feires etter denne kalender første nymåne etter høstjevndøgnet.

I året 325 falt vårjevndøgnet på 21. mars, og påsken ble lagt til første søndag etter den første fullmåne som fulgte etter vårjevndøgnet. Kirkemøtet regnet med at vårjevndøgnet alltid ville falle på 21. mars. Det kirkemøtet neppe var klar over, var at det «julianske år» i virkeligheten var noe for langt slik at datoen for vårjevndøgnet med tiden forskjøv seg mot februar. I 1582 falt derfor vårjevndøgnet på 11. mars. Kirkeledelsen hadde lenge vært klar over denne forskyvningen og hadde arbeidet med reformplaner en tid.

I romerriket ble det benyttet en månekalender som tok utgangspunkt i året for Roms grunnleggelse (753 f.Kr.). Det romerske året hadde 355 dager, noe som førte til at de faste begivenheter raskt forskjøv seg i forhold til årstidene dersom en ikke var påpasselig med å føye til ekstra dager med jevne mellomrom.

Hjelp til Kampuchea

(NØP) Etter å ha ligget i dødvanne i to år vil Kirkenes Verdensråd (KV) nå gjenopplive sitt hjelpearbeid i Kampuchea. En håper å bruke to millioner dollar til dette for-

mål i 84/85. En rekke uheldige omstendigheter, deriblant utvisningen av KV's representant i Kampuchea, gjorde at KV måtte stanse sitt hjelpeprogram i 82, - et hjelpeprogram som var det største og mest omfattende KV hadde igangsatt.

av Asbjørn Simonsen

En kalender som stemte med solåret

Da Julius Cæsar kom til makt, var kalenderen sterkt forsumt slik at det begynte å bli rot i rekkefølgen av politiske begivenheter. Det var i høy

grad ønskelig å få en ny kalender som stemte bedre med solåret slik at årets begivenheter alltid falt på samme årstid. På denne tiden regnet romerne begynnelsen av det nye året til 1. mars sammenfallende med

Katolsk høymesse i Finlands TV

Den 4. mars ble det for første gang sendt en svensk-språklig katolsk messe i finsk fjernsyn. Messen ble feiret i Sta Maria kirken i Helsingfors.

Det finnes omlag tusen svensk-talende katolikker i Finland. Totalt har den katolske kirken i landet 3500 medlemmer.

KYRK-PRESSEN

9

innsetting av konsulen i sitt embete. Siden ble denne innsettingen flyttet til 1. januar, hvorpå også nyttår ble flyttet.

Det var Cæsars kontakter til Egypt som skulle gi en løsning på kalenderproblemet. I Alexandria hadde den dyktige astronomen Sosigenes klart å bestemme årets lengde med stor nøyaktighet etter datidens forhold: 365,25 dager. Den egyptiske kalender hadde allerede tatt konsekvensen av disse målingene og praktiserte en inndeling av året i 365 dager med skuddår hvert fjerde år for å få dagene til å stemme med solåret.

Julius Cæsar innførte den egyptiske kalender i året 708 romersk tid (46 f.Kr.) og innsatte samtidig de tre måneder han og hans forgjengere hadde forsømt å skyte til tidligere.

Ikke alle keisere etter Cæsar var like flinke til å passe på skuddårene, slik at det fra tid til annen ble nødvendig å foreta ekstraordinære korreksjoner. Riktignok ble det ved slike korreksjoner satt inn et par dager for mye, men i året 8 e.Kr. fikk keiser Augustus orden på kalenderen nok en gang. Fra da av ble skuddårsdagene passet på regelmessig.

Bare for kvinner!

(NØP) I Minneapolis, USA, er det første teologiske utdanningstilbud «for kvinner ved kvinner» nå et faktum. Hensikten med tilbudet er å bryte den mannlige dominans innen teologien.

10

«Gyldne tall» for beregning av påskedatoen

Den julianske kalender ville ha virket bra den dag idag dersom målingene til Sosigenes av Alexandria hadde vært korrekte. Men det var de nok ikke. Verdien 365,25 døgn pr. år er 11 minutt og 14 sekund for stor. Det var grunnen til at datoen for vårjevndøgnet nærmet seg februar i stedet for 21. mars som det var i året 325. Kirken var klar over denne forskyvningen og forsøkte på forskjellig vis å korrigere påskefeiringen til å stemme med den gamle beslutning fra kirkemøtet i Nikea. Dette ble bl.a. gjort ved innføring av forskjellige «gyldne tall» for beregning av påskedatoen.

Fra den julianske kalenders innførelse i år 46 f.Kr. til året 1582 var det egentlig hopet seg opp en feil på 13,5 dager, men på grunn av tidligere uriktige korreksjoner (tre skuddårsdager for mye) var feilen i forhold til kalenderen 10 dager. Den romerskkatolske kirke bestemte seg ikke bare for å korrigere for disse 10 dagene, men også å lage en forbedret regnemåte for kalenderen som bedre samsvarte med årets virkelige lengde.

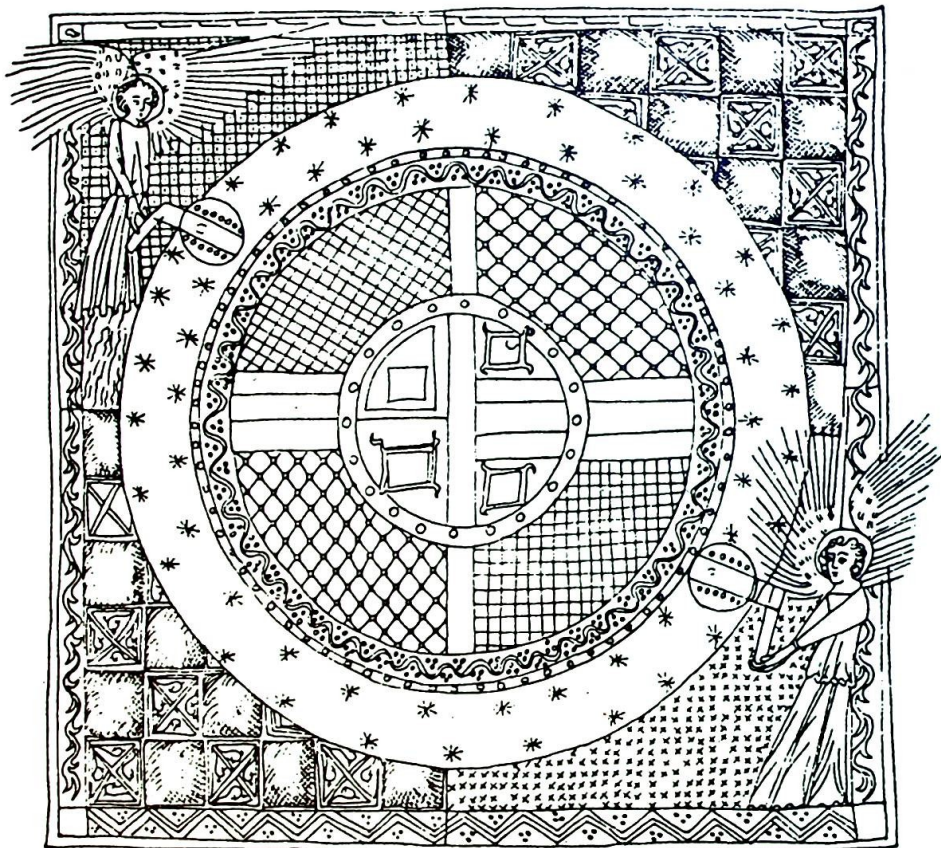
Det var en lege ved navn

Sør-afrikansk katolsk prest for retten

(NØP) Rettssaken mot sekretæren i det sør-afrikanske katolske bisperådet, Smangalis Mhatshwa, startet aske-onsdag i Ciskei. Mhatshwa er anklaget for terrorisme i forbindelse med en «opprørske» tale han holdt

ved et universitet iffor. Ciskei er et av de såkalte «bantustans», uavhengige reservater, opprettet for den fargede befolkningen i Sør-Afrika.

Både den romersk-katolske kirke og en rekke andre kirkelige representanter såvel i Sør-Afrika som i utlandet har tidligere protestert mot fengslingen av den katolske presten.

To engler beveger den første himmel. Teologisk-astronomisk figur fra et manuskript fra 1400-tallet. Oppbevares i Britisk Museum.

Luigi Lilio som i år 1576 foreslo en brukbar modell for hvordan kalenderen skulle beregnes. Han mente at en skulle bruke regelen med skuddår hvert fjerde år som før, men siden dette var litt for mye, skulle en sløyfe skuddårene for

hele hundreår så sant de ikke var delelige med 400. Lillos beregninger ble videre bearbejdet og justert av matematikeren og teologen Christopher Clavius som også var ansvarlig for den endelige korreksjonen av datoen.

«Undergrunnsarkiv» i Vatikanet

Pave Johannes Paul II har annonsert at 20 rom i Vatikan-bibliotekets kjeller skal skaffe plass til kopier av verdifulle samlinger. Vatikanet håper at salget av disse verdifulle faksimiler vil hjelpe til med finansieringen av det nye tiltaket.

CATHOLIC PRESS

Flere nye kardinaler?

Ifølge Catholic Herald spekuleres det meget i Vatikanet om hvorvidt pave Johannes Paul II vil utnevne nye kardinaler i det helige år, som slutter 22. april. Etter siste konsistorium - i februar 83 - var antallet kardinaler 138, - av dem hadde 120 stemmerett ved valg av ny pave. Aldersgrensen er her satt til åtti år.

Etter konsistoriet er antall kardinaler med stemmerett gått ned til 103, og hvis ikke nye kardinaler utnevnes, vil dette tallet - på grunn av åttiårs-grensen - gå ytterligere ned i løpet av året. Etter en bestemmelse av pave Paul VI kan konklavet ha maksimalt 120 kardinaler med stemmerett.

11

Den gregorianske kalender

I februar 1582 proklamerte pave Gregor XIII innføringen av den nye kalenderen og bestemte at den dagen som fulgte etter torsdag 4. oktober 1582 skulle være fredag 15. oktober. Innføringen av den nye kalenderen gikk som ventet greit i de katolske land. Andre steder har det gått tregere. Danmark-Norge innførte den nye kalenderen allerede i 1700 samtidig med at søndag 17. februar ble etterfulgt av mandag 1. mars. Den gregorianske kalender ble innført i England i 1752, i Sverige i 1753, i Sovjetunionen ved revolusjonen i 1918 og i Tyrkia i 1927.

Men ikke alle har mottatt den nye kalenderen med like stor entusiasme. Den ortodokse kirke i Russland holder fremdeles på den gamle julianske kalender og ligger derfor nå 13 dager etter vår tidsregning. Så da den russisk-ortodokse menighet var samlet til nyttårsmesse søndag 1. januar 1984, ja da var den alminnelige russer kommet til lørdag 14. januar!

Selv om den gregorianske kalender er meget nøyaktig, er det gregorianske år fremdeles litt for langt - ca. 24 sekunder!

Denne feilen vil med tiden hope seg opp til å bli en hel dag i året 4317. Av den grunn er det astronomer som mener at den gregorianske kalender kan gjøres enda bedre ved at alle år som er delelige med 4000 uten rest ikke skal være skuddår.

En 400-års periode etter den gregorianske kalender er nøyaktig 146 097 dager. Ved en tilfeldighet er dette tallet delelig med 7 slik at hver ny 400-års periode begynner med samme ukedag. Slik som 1. januar 1984 faller på en søndag var også 1. januar 1583 en søndag.

Nye kalendermodeller?

Det var nære på at ikke den første 400-års perioden av den gregorianske kalender ble avbrutt i forbindelse med den franske revolusjon. I likhet med å lage det metriske system for mål og vekt hadde de franske revolusjonister også ferdig en ny dekadisk kalender som riktignok hadde tolv måneder, men der hver måned var inndelt i tre dekader hver på ti dager. De fem restdagene tenkte en å legge til ved årets slutt. Forslaget var antakelig for radikalt for kalenderen ble forlatt allerede i 1805. Ingen andre land forsøkte denne

type kalender.

Også i dette århundre er det kommet mer eller mindre godt begrunnede forslag om kalenderrevisjoner. I årene mellom 1930 og 1956 arbeidet en internasjonal komite med et forslag til en ny «verdenskalender». Etter dette forslaget skulle året deles inn i kvartaler på tre måneder der dagtallet skulle være 31, 30 og 30. Første dag i året og første dag i kvartalet skulle være søndag. Etter 30/12 kommer «verdensdagen» som skulle være fridag over hele verden. Skuddårsdagene skulle settes inn etter 30/6. Forslaget ble behandlet i FN i 1956, men ble vedtatt skrinlagt på ubestemt tid.

Det kan tenkes at det dukker opp andre geniale kalendermodeller som helt omsnur våre tilvante forestillinger om tid. Det er derfor ikke sikkert at våre etterkommere vil feire nyttår, påske og jul etter den gregorianske kalender slik som oss.

Den som lever får se... ●

Kristne fredsgrupper til
Nicaragua

(NØP) Etter at amerikanske kvakere begynte
å sende fredsgrupper til Nicaragua, har religiøse
forbund i mange land fulgt deres ek-

Liv R. Bliksrud:

Oss bødler imellom

Paris i mai 1986. Dødsstraffen er nylig gjeninnført i Frankrike som resultat av en folkebevegelse. Blod og drifter er i kok hos massene som har søkt til retterstedet, og offerets hode løftes opp til beskuelse. I mengden står Peter Bru, en norsk forfatter med fransk blod i årene. Nå oppdager han at lederen for aksjon dødsstraff ingen ringere er enn hans gamle allierte fra 1968, studentopprørets Fører!

Atten år er gått siden de hete vårdagene da studenter og arbeidere bygget barrikader og stormet universitetet under taktfaste rop om frihet. Men tidene har altså forandret seg... Eller har de egentlig det? Har ikke enhver tidsalder sine førere, sine bødler - og sine ofre? Og i hvilken gruppe hører en selv hjemme?

Omtrent slik lyder de spørsmål Dag Sundby behandler i sin roman

Oss bødler imellom. (Paris 1986).

På det ytre plan foregår det lite i denne boken: Peter Bru, romanens 'jeg', hensleper en uke på sin sofa i Paris. Han går sjelden ut, men en dag møter han tilfeldig sin gamle flamme, Françoise, igjen. Françoise, studentopprørernes skjønneste muse og drømmekvinne, nå fin frue og mor til en bortskjemt småpike. Deretter kommer han - like tilfeldig - til å overvære nevnte henrettelse. Til slutt skriver han brev til sin kone i Oslo og meddeler at han ikke kommer hjem på en stund likevel.

Men om handlingstråden er tynn, så skjer det til gjengjeld svært meget i Peter Brus tan-

keverden i løpet av denne uken. Romanen er for det meste formet som en slags indre monolog, fremført av et jeg i dyp krise. Et selvoppgjør tvinger seg frem. Peter Bru opplever nemlig at han mangler et hode. Det han har, duger ikke lenger, og han grafser i fantasier om å skaffe seg et. Han leker med tanken om et mord. Sitt eget hode opplever han som tomt og fratatt hans «innerste selv.» Det eneste han har, er et mylder av bilder, en «film» om sitt liv og mennesker han har kjent. Men også bilder av lengst henfarne slektninger, franske såvel som norske. Særlig opptatt er han av

sempel. I januar dro en stor gruppe fra Vest-Tyskland, i slutten av februar reiste fire dansker. To av dem er prester i den lutherske kirke, den ene - Christian Balslev-Olesen - er formann i Det danske økumeniske råd.

De kristne fredsgruppene håper at deres tilstedeværelse i krigssonen vil dempe eller forhindre voldshandlinger mot sivilbefolkningen.

sin forfar, grev Roger de Lavaillac, som han føler et underlig slektskap med. Scener fra Lavaillacs liv rulles opp i Peter Brus hode. Grevnen deltok i revolusjonen av 1789 i flere roller: som «pøbelens venn», som massemorder og som hodeløst offer. Slik lar forfatteren romanen veksle mellom ulike historiske tidsplan - revolusjonen i 1789, studentopprøret i 1968 - og nåtidsplanet 1986. Hele tiden med det manglende hode som sammenbindende motiv. Så konsekvent blir dette gjennomført, at Sundby til overmål lar dødsofferet i 1986 bære grevens navn!

Som man ser, er dette en snedig uttenkt og dristig komponert bok. Hode-motivet gir rom for ulike tolkninger: Er det verkets mening at enhver massebevegelse er hodeløs i betydning fornuftsstridig? Men det gis kanskje bedre belegg for at forfatteren vil si noe om historiske krefter av mer «mystisk» art:

For det er slett ikke umulig, i slektenes spill og generasjonenes lek at en som engang var en Lavaillac i et rasende kvinnetog på vei til Versailles senere kan miste hodet på Place de la République for så

omsider å ligge i sin seng i et annet århundre og ønske seg et nytt hode.

Nå er det imidlertid slik at hovedpersonen, Peter Bru selv, opptar så meget av interessen at hans personlige konflikt kommer til å skygge litt for det historiske i denne

romanen.

Som nevnt, er dette en velkomponert bok. Velskrevet også, men dette kan ikke dekke over klare mangler. Personene omkring jeg-figuren trer aldri levende frem; de er tørre og knitrer for mye av papir. I det hele tatt er romanen

Fransiskushjelpen

ble i 1893 omdannet til en stiftelse. Fransiskushjelpens formål er å yte omsorg og pleie av eldre, syke, nødlidende mennesker og har to virksomheter: 1) Besøks- og hjelpe-tjeneste, 2) Nødhjelp.

Det nåværende styre består av: Brita Paus, Fransiskushjelpens leder, ekspedisjonssjef Ole Kalgaard og fransiskanerpater Johan Gastricum.

13

altfor resonnerende - vi blir ikke fanget av Peter Brus skjebne og forblir liksom dis med ham verket igjennom. At romanen er pessimistisk og inneholder en god del menneskeforakt, får så være. Mange leseverdige romaner er faktisk dét.

Likevel øynes et håp på verkets siste side. Det er knyttet til en «loslitt liten prestemann» som tørker støv i Notre Dame. I sammenhengen kommer han litt overraskende på leseren. Men «noe sier meg at han er det eneste håp», skriver Peter Bru til sin kone. Og han fortsetter: «Men slikt sier man jo ikke høyt i vår tid. - Du kan jo tenke over det om du skulle få tid innimellom demonstrasjonene og kampanjene og oppropene.»

Dag Sundby
Oss bødler imellom
(Paris 1986)
Dreyer 1983

Påske
er paradoksets fest.
Festen da menneskene
forkaster Gud
fordi Gud
godtar menneskene.
Derfor er
påskeevangeliet
et ubehagelig
evangelium.

En ordre for vår tid

Mellomkirkelig råd for Den norske kirke har sendt ut følgende skriv «Til alle kristne i Norge»:

De nødstedte og undertrykte i verden lengter etter rettferdighet. Alle lengter vi etter en fred som ikke hviler på trusselen om gjensidig utsettelse. Men fred forutsetter en

verdensorden bygd på rettferdighet innen og mellom nasjonene. Fred er, slik profeten Jesaja sier det, «rettferdighetens frukt» (32.27).

Arbeidet for nedrustning og fred må ikke løsrives fra kampen mot sult og fattigdom. Fred med rettferdighet for alle er ikke en av flere målsettinger for Jesu Kristi etterfølgere. Det er en ordre for vår tid.

PÅSKENS PARADOKS

Vi roper etter revolusjon, mens Gud svarer med å dø. Vi ber om paradiset, mens Gud går midt i blant oss og sier «Guds rike er nær». Vi griper til sverd for å slå ned forræderne og dem som vil forgripe seg på Guds utvalgte - ennå har vi et lite håp om at Gud vil handle, at han vil høre vår bønn og slå ned på ondskapen, slik at rettferdighet og frihet kan råde. - Stikk sverdet i sliren, svarer Gud. Den som griper til sverd skal falle for sverd.

Det er bespottelig, det er en hån mot vårt eget fromme gudsbilde! Vi sønderriver våre klær og vender oss bort i fortvilelse. Denne Jesus prøver å forvrenge våre gudsforestillinger. Han må dø, om Guds ære skal reddes! Korsfest ham, han som svikter alle våre idealer, og våger å kalle seg Gud!

Se på denne verden - vårt eget liv - verdens nød, krig og elendighet - ser vi noe annet enn ondskap og ødeleggelse straks vi får skrellet bort den vakre, falske overflaten? Og dette finner han seg i, han som kaller seg Gud! For en hån - mot Gud og mennesker - en hån mot mennesker som håpet på en Gud som ville gripe

inn og redde fra den ondskap som dreper. Korsfest! En hån mot Gud som ikke tåler synd og ondskap. Korsfest!

- Far, forlat dem, for de vet ikke hva de gjør, sier han. Jo takk, et fromt ønske. La ham beholde det for seg selv, vi klarer oss uten hans hjelp - se ham nå, så ynkelig. Han som hadde de store ord og de store gjerninger, nå er det lite igjen av glansen, kan ikke hjelpe seg selv en gang. Hvordan skal en slik en kunne redde verden, han griper jo ikke inn når det gjelder, han lar jo ondskapen få ture frem! Se på Auschwitz, Hiroshima, Vietnam og Afghanistan - hvor blir det av denne Gud som Jesus kommer med? Hvor blir det av denne Jesus fra Nazareth?

Nei takk, vi kan ikke godta en Gud som ikke frir oss fra vår egen og verdens ondskap, som ikke gir oss det synlige paradiset vi lengter etter. Påske er festen da mennesker vender Gud ryggen. Fordi Gud godtar menneskene slik de er.

Vi trodde jo på ham palme-søndag - vi trodde på ham da han kom ridende inn i Jerusalem. Litt merkelig, litt aparte, det er så, på et esel, en slik merkelig hippie-idé. Men likevel, vi jublet og visste at der

Finland - kristenpressens forjettede land

(NØP) Kirkelige aviser og tidsskrifter er tallrike i Finland. Organisasjoner og foreninger innenfor Den lutherske kirken utgir alene et titalls blad og aviser. Den største, Kolima, kommer tre ganger i uken, og er med sitt opplag på åtti tusen den sjette-største avis i Finland.

Et interessant nytt foretagende har nå dukket opp. Sammen med det kommersielle tidsskriftforlaget «Alehdet» har Det finske misjonsselskap bestemt seg for å gi ut et kristent tidsskrift. Det skal komme en gang i måneden, og har satt seg som mål å få femti tusen abonnenter det første året.

Misjonsselskapet er blitt kritisert for dette tiltaket, ikke minst av egne medlemmer. Utgiverne blir mistenkt for å ville gjøre bladets religiøse profil for platt, - andre misliker samarbeidet med et kommersielt forlag som også utgir «vanlige» ukeblad.

av Hanne Berentzen

15

var Frelseren. Der var han som skulle forandre våre liv. Hosianna i det høyeste!

Men det var palmesøndag, og ikke nå. Nå er vi klokere. Vi har sett vår ufullkommenhet. Vi er ferdige med drømmene og fantasteriene. Vi er kommet ned på jorda igjen, vi er blitt realister. Ingen vits i å hykle fromme følelser og gå i kirken. Vi ble hverken bedre eller frommere av hosiannaropene. Det var selvbedrag. Vi kjenner ikke Gud.

Kjenner ikke den Gud som tilgir Peter hans store ord om trofasthet inntil døden. Naivt løfte - i gode og onde dager, inntil døden skiller dere ad. Den trofastheten varte ikke lenge. Var den tårer verd å samle på?

Kjenner ikke den Gud som

ikke vil gi oss revolusjon og paradiset.

Påskens Gud som godtar det ufullkomne menneske som ikke har nådd paradiset. Som ikke straffer opprørerne med hevn og drap, men som selv tar konsekvensene av ondskapsen på jorden. Han snur jo saken på hodet!

I stedet for å gi oss paradiset, går han inn i vår dypeste fortvilelse, fornedrelse, mørke og gudsforlatthet. Den gudsforlatte Gud. Det er påskens paradoks. Gud i gudsforlattheten. En solidaritet med menneskene som går over streken. Det var da paradiset vi ba om, ikke jorden?

Og så preker han fremdeles bare Guds rike midt iblant oss. Tålmodighetens rike, der sverdet stikkes i slire.

Fordi Gud har gått over streken. Fordi Jesus gikk tvers gjennom fortvilelsens og håpløshetens natt, og viste vei gjennom Rødehavet. Ut av oppgittethet og frykt for en hattefull verden av krig, skilsmisse, undertrykkelse, arbeidsløshet, angst og fremmedgjøring i et uoverskuelig samfunn der alt ser ut til å gå til helvete. Påske er festen der vi feirer konsekvensene av at Gud ble menneske, festen som fører ut av oppgittethetens Egypt, gjennom døden, som gir håp i ørkenvandringen, håp til handling og kamp for paradiset. Et paradiset her og nå - ikke en mektig revolusjon der de som er på den gale siden må dø, men en tålmodig forberedelse til det endelige paradiset, da vi blir kvitt vår ufullkommenhet.

Påskens Gud sprenger oppgittethetens dødsbånd, fører oss tvers gjennom Rødehavet og i land på den andre siden. Riktignok er det ikke så lett å holde motet oppe gjennom ørkenen, men påskemorgen gir løfte om at Jerikos murer vil falle og den babelske forvirring forsvinne, så vi tør å tro på den Gud som dør fordi han godtar oss. Og ikke lar livet slutte med døden. ●

Kirkepolitisk sentrum?

«Media gjer Balsford til det kyrkjepolitiske sentrum i Noreg», sier Berge Furre i en samtale den tverrkirkelige og sosialistiske avisen Salt har hatt med ham. «Vi sklir inn i ein ulukkeleg situasjon der kristendom vert identifisert med Børre Knudsens avvising av det parlamentariske demokratiet - han

har jo appellert til kongen om å setje Stortingets vedtak ut av kraft. Vidare vert kristen etikk av folk flest assosiert med spørsmålet om Bratterud skal rise barna sine eller ei. Dette fører kyrkja inn i ein uhyggeleg isolert situasjon, der dei positive tinga som skjer der, kjem heilt i skuggen.»

Veiledning om kirkelig hjelpearbeid

Kirkerådet har nylig utgitt heftet «Diakoni i menigheten - en veileder i menighetens diakonale arbeid ved Diakonråd for Den norske kirke».

Heftet er en direkte følge av at Kirkerådet

16

Svein Åtland

Å VÆRE I DEN NORSKE KIRKE

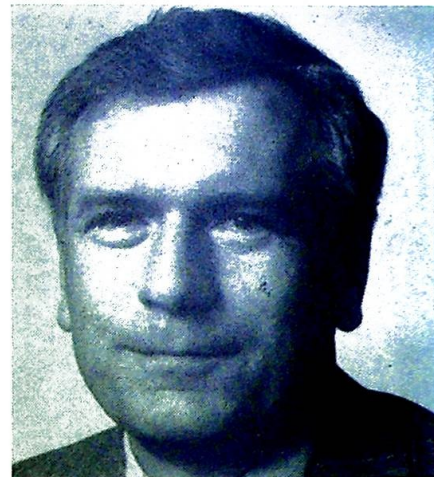
Det er idag ikke lett å orientere seg i den norske kristendomsflora. Om vi begrenser oss til hovedarten, Den norske kirke, er fremdeles mengden av teologiske og geografiske varianter problematisk. Å beskrive situasjonen kort er vanskelig, og å gjøre det objektivt er umulig. Her er noen personlige refleksjoner. Artikkelen er en fortsettelse av «Konversjon - en siste utvei» som sto i forrige nummer.

Noen mener at Kirken bør skilles fra Staten. En del katolikker som jeg har snakket med, synes å være av samme oppfatning. Argumentene er mange og gode. De skal ikke gjentas til kjedsommelighet. Men trolig ville et skisma, med de indre motsetninger vi har i dag, føre til en skjebnesvanger utvikling.

Hvis statskirkesystemet går i oppløsning . . .

Vi har ikke noe samlende og enhetlig bispekollegium. Og vi har ikke et presteskap som lojalt ville bøye seg for en normerende instruks. Mange prester markedsfører sin egenart med stor dyktighet, til fortvilelse for de kolleger som med større modenhet har forstått at Kirkens tidløse anliggende best tas vare på og bringes videre gjennom sindighet og måtehold. Evangeliseringsviljen er slått over i aksjonshysteri. Taktiske manøvreringer og smakløsheter slår en i øynene. Det føles vondt å bli gammel midt opp i alt dette.

Vi har såkalte frivillige organisasjoner med både strategi og økonomi som ville sette dem i stand til å sikre seg avgjørende innflytelse dersom

statskirkesystemet går i oppløsning. Et skille ville være en ønskesituasjon for å plassere lekmannsgeneralene i styringsfunksjonene. Den som først og fremst ville tape på et skille i dag, er Den norske kirke selv. Situasjonen ville vært en annen om den i tide hadde satt navn på dissenterne som i dag er både innenfor og utenfor samtidig, og om den i tide hadde forstått at økumenisk samarbeid er noe mye mer enn å holde fellesmøter med organisasjonene en gang i året. Det tenkes for lite i allmenkirkelige baner. Eller om man vil: Den norske kirke lever for mye av sitt liv innenfor den 2. trosartikkel og glemmer at det finnes både den 1. og den 3. artikkel.

Skråsikkerheten og individualismen kan nok samle

i 1979 uttalte det var på tide å bryte ut av den diakonidebatten som hadde preget Den norske kirke i 1970-årene. Det forsøker å gi mest mulig konkret veiledning for hvordan kirken skal møte nøden i 1980-årenes Norge. Også katolske kristne vil ha utbytte av heftet.

medlemmer i foreninger og grupper, men har intet av inkluderende universalitet over seg. Skråsikkerheten og individualismen er så uforenlig med respekten for medmenneskets intellektuelle kraft og dets ønske om å gi seg Ordet i vold og ikke ordene.

Den personlige individualisme kan til sjuende og sist komme til å vise seg som det særtrekk ved lutherdommen som tar den av dage. Den smuldrer seg selv opp innenfra av mangel på forståelse for at den virkelige frigjøring for enkeltmennesket består i forvisningen om å være inkludert i det universelle kirkesamfunn hvor alle bærer hverandres byrder.

Liturgi uten sidesprang

Noen mener at liturgien er et hinder for at unge mennesker skal kunne forstå kirkens budskap. Det kommer kanskje ikke så mange som ønskelig til Høymessen, altså må det være noe feil med liturgien. Den må gjøres mindre høytidelig og mer strømlinjet. Igjen er det den individuelle friheten som ikke får fritt spillerom.

Men den som har fått oppdage verdien av den tidløse gudstjeneste, enten den nå kalles Messen blant katolikker,

Unge kristne nekter å bekjempe hverandre

Unge kristne fra Chile og Argentina møttes nylig ved grensen mellom de to landene og avla et høytidelig løfte om å nekte å kjempe mot hverandre i en eventuell væpnet konflikt.

eller simpelthen Liturgien blant de østlig ortodokse, engster seg for hvordan det vil gå med Den norske kirke dersom den liturgiske frihet blir nevneverdig større enn den allerede er. Fra tid til annen opplever vi at de frivillige ledd i liturgien blir brukt til velmente smakløsheter.

Iveren etter å være dagsaktuell og djerv ender gjerne med stilbrudd som sier mer om presten enn saken. Og nettopp for å beskytte både menighet og prest mot forvirrende passasjer, er det at den vel gjennomtenkte liturgi skal anvendes ved Høymessen, uten sidesprang. Da har man den teologiske og historiske forankring, og den som forretter står mye sterkere, fordi han derved i ett og alt forretter Kirkens sak og ikke sine personlige anliggender.

Forunderlig er det å tenke på at om jeg ved inngang i en norsk kirke, på dens akse mellom dette liv og det tilkommende, ville gjøre korsets tegn vendt mot alteret, skulle det bli oppfattet som stilbrudd.

Ennå ikke

Det letteste ville kanskje være å hoppe av fra det hele. Melde seg ut i denne forvirringens tid

Etter en gudstjeneste som ble feiret av prester fra begge land, undertegnet de unge en erklæring der de uttrykker sin glede over den nye vennskapsavtalen mellom Chile og Argentina, erklærer seg villige til å arbeide for Latinamerikas enhet og for demokrati og en ny politisk, økonomisk og sosial orden i hele området.

KATHPRESS

og siden se tiden an.

Så enkelt er det ikke. Man melder seg ikke ut av et kirkesamfunn med den begrunnelse at dette er kommet til å stå overfor vanskelige problemer som må finne sin løsning.

Og man konverterer ikke uten videre fra den kirke man er døpt inn i og har levet i hele sitt liv, ja, som slekten gjennom generasjoner har praktisert sin kristendom i - gjennom medgang og motgang og med vekslende innsikt.

Så lenge man har rimelig mulighet til fortsatt å praktisere etter evne den tro som er artikulert i de oldkirkelige symboler, er ikke situasjonen umulig. Det avgjørende er om Kristus og troen fortsatt kan virkeliggjøres. Dette er etter min vurdering fortsatt mulig i Den norske kirke.

Når dessuten det økumeniske arbeidet langsomt synes å medføre øket forståelse for det klassiske kirkebegrepet, øynes en mulighet til utvikling i riktig retning. Og i denne spennende tid anser jeg det som viktigere å anstrenge seg for Kirkens tidløse anliggende, enn å bryte med en levende menighet og en kirke som i sin tid var vel begrunnet.

Kultursjokk

Det var en gang en bestemor på Lista som ble fortvilet over at barnebarnet skulle gifte seg og flytte til Levanger. Det var altfor langt mot nord og utenfor bestemorens forestillingsverden. Til slekta sukket hun dypt og sa: Hadde det enda vært Brooklyn.

Historien forteller oss at det som oppleves som fremmed, er noe høyst relativt. Jeg har truffet norske kulturradikalere som opplever et lite kultursjokk når de kommer inn i et norsk hjem hvor det leses borbønn, mens de har en enorm toleranse for selsomme skikker sør for Sahara.

ARNE MARTIN KLAUSEN (I SAMTIDEN)

Kvinnelige prester i «Church of England»

(NØP) Mer enn 700 prester, biskoper og andre fremstående kirkefolk har i et åpent brev til erkebiskopene i Canterbury og York kommet med en innstendig oppfordring til at arbeidet med å få ordinert kvinnelige prester i «Church of England» må bli påskyndet.

Brevet er skrevet for å korrigere inn-

Sammenlignende undersøkelser har vist at det finnes tre hovedformer for religiøs tilnærming:

askese, ekstase og mystikk.

Hver på sin måte kan disse formene befordre en sterk opplevelse av guds nærvær eller av det hellige, for en klar gudsforestilling er ikke noen forutsetning for denne type henførelse.

For mennesker som når en slik opplevelse, blir den stående som det sentrale anliggende i tilværelsen, og som alle lengsler mål, og omtales i noen miljøer som frelse. Hvilken av disse veiene til frelse en religion velger, har avgjørende betydning ikke bare for kultform, men også for personlighetsutvikling og samfunnsform.

Askesen - dominerende i kristen livsførsel

Innen kristendommen har betoningen av de ulike former variert med tid og sted, men det asketiske element har blitt dominerende i kristen livsførsel. Selvom ekstasen har hatt en viss legitimitet med bakgrunn i pinsemysteriet, har tendensen vært å motarbeide ekstasen som kultform. Særlig har den vært en torn i øyet på etablerte presteskap fordi legmannsforkynnere med charismatiske evner - gjennom appell til ekstase - ofte har utfordret etablerte kirkesamfunns rituelle monopol.

Motviljen mot ekstasen og dens beslektede opplevelsesformer forsterkes av det vi kan kalle askesens monogame natur. Den religiøse tilstand som nås gjennom askese, er for de fleste dyrekjøpt. I sin ekstreme

form krever den oppgivelse av de sanselige gleder og forutsetter systematisk innsats, ofte i form av bønn, faste og forsakelser. Den religiøse opplevelse som nås gjennom et slikt regime, er sterk og har en varigere natur enn ekstasen. I mindre intense former kan den vedvare og gjennomstrømme dagliglivet som en tilsynelatende uutømmelig inspirasjon.

Virkelig asketisk livsførsel ble først og fremst perfektionert i klostresamfunn, og medførte vel et regime som kirken beholdt de religiøse virtuoser. Dersom den asketiske livsførsel skal lykkes, må andre veier til gudsopplevelse i virkeligheten stenges, og dette befordrer en sterk intoleranse og ofte en uforsonlig front mot andre opplevelseskvaliteter.

I den katolske verden har aldri det vi kan kalle den asketiske lobby, klart å gjøre den systematiske askese til livsform for legfolk slik forholdet ble i mange protestantiske samfunn. Noe forenklet kan det hevdes at den katolske verden i større grad overløt de asketiske prøvelser til de religiøse virtuoser og var mer tolerante overfor alminnelige menneskers valg av livsform. Det som

trykket av at geistligheten generelt er imot kvinnelige prester.» De som har underskrevet, mener selv at de representerer en majoritet i kirken i dette spørsmål, og at den geistlige del av kirkens general-synode «er i utakt med kirkens tenkemåte.»

Vi ønsker å forsikre, heter det til slutt i brevet, at alt dere kan gjøre for å fremskynde ordinasjon av kvinner i Church of England vil motta vår helhjertede støtte.

Forskningsresultater i menneskehetens tjeneste

«For oss kristne er naturvitenskapen ingen egentlig trussel. Tvert om, på et dypere plan er den en manifestasjon av Gud i hans skaperverk. På den annen side krever tidens vitenskapsbaserte sivilisasjonsmønstre at de kristne utvikler en moden tro, at de er åpne for det sprog vitenskapen bruker og for de spørsmål den reiser.

Det er viktig å oppøve et klarsyn vedrørende forskningsresultatenes tekniske anvendelse. Disse resultater, brukt i samsvar med en velinformert og velformet samvittighet, vil da bli stilt i menneskehetens tjeneste og hjelpe oss til en rikere utvikling og sågar til en høyere forståelse av menneskeverdet.» Så langt biskop John W. Gran i siste nummer av «Kirke og kultur». (Polarisering mellom vitenskap og tro.)

19

kjennetegner mange protestantiske sekter, er et krav om at alle i en viss utstrekning skal være religiøse virtuoser. I én forstand er protestantene mer demokratiske idet de opphevet klasseskillet mellom helgener og vanlige folk. Men denne demokratiseringen skjerpet samtidig kravet til den daglige livsførsel.

«Asketenes sjalusi»

I et ensrettet, asketisk regime blir enhver følelsesopplevelse som ikke direkte rettes mot gudsopplevelse, suspekt. En asketisk sjalusi rettes gjerne mot livsutfoldelse generelt, men rammer særlig felt som kan assosieres med ekstasen. I dette lys blir ofte kunsten sett på med skepsis, ofte motarbeidet, undertiden forbudt eller omgitt av strenge, puritanske krav. Kunstens evne til å fremkalle opplevelser som i sitt vesen er religiøse, gjør at den ofte blir rammet av asketenes sjalusi. Som vi vet var det protestanter som på denne bakgrunn fant selv den katolske kirkekunsten anstøtelig, og atskillig gammel kirkekunst er blitt ødelagt, billedlige fremstillinger overmalt og relikvier er blitt tilintetgjort.

Særlig anstøtelig har man funnet dans og rytmisk mu-

Ulike reaksjoner på USA's kontakt med Vatikanet

(NØP) Etableringen av fullstendige diplomatiske forbindelser mellom De Forente Stater og Vatikanet har fått blandet mottagelse av økumeniske metodister og kirkestat-eksperter i USA. Enkelte ser positivt på utviklingen i og med Vatikanets særstilling som egen stat og midtpunkt for en religion.

20

sikk. Dette er forsåvidt logisk fordi dansen har en evne til å fremkalle ekstase og er innen flere kultformer et av de fremste, liturgiske virkemidler, som innen de islamske dervisj-sekter, indianernes Ghost-dance-religion og flere arktiske kulturer. Samenes opprinnelige kultform hører med her, noe som forklarer den nidkjærhet misjonærene i sin tid oppviste i ødeleggelsen av det rituelle, samiske instrument runeboommen.

Med særlig styrke har asketenes front mot det sanselige rammet seksualiteten. Det er blitt påstått at den kristne seksualfiendtlighet har sammenheng med den konkurransesituasjon kristendommen sto i til enda mer asketiske trossystemer som gnostikere og manicheerne, som betraktet selve forplantningen som en ond handling. Den medførte at ånden ble sperret inne i kjødet hvorfra den bare kunne reddes gjennom ekstrem forsakelse. Dette synes rimelig da man bare gjennom spissfindige fortolkninger kan ta Kristi forkynnelse til inntekt for en ekstrem seksualfiendtlighet. Det er kirkefedrene og blant dem Augustin som har lagt denne byrde på vestlig kultur. Augustin

Andre kaller den nyopprettede forbindelsen «en forferdelig ting». Pastor Audry Powers, en økumenisk tillitsmann, uttalte at det «ikke kommer til å gagne det økumeniske arbeid i USA, selv om det nok har vært en lur politisk manøver av president Reagan».

En katolsk teolog som underviser ved et metodistisk seminar, - Rosemary Radford

Reyth, mener at presidenten nå har bedre mulighet til å påvirke Vatikanet. «Katolikker, og alle andre som er opptatt av fred og frihet, skulle reservere seg fra denne muligheten.»

tin var 11 år av sitt liv manicheer, og i hans Confessiones kan man følge hans kamp med kjødet som han ikke overvant før alderdommen kom ham til hjelp. Dette gjorde ham imidlertid ikke spesielt tolerant, og han endte opp med å glorifisere sølibatet.

Den vesteuropeiske personlighetstype slik vi kjenner den særlig fra Sentral- og Nordeuropa, kan ikke forstås uten kjennskap til askesens dyptgripende virkning på livsførsel og bevissthet.

En systematisk livsførsel

Askese beforder fremfor alt en systematisk livsførsel. Da askesen gjennom reformasjonen så å si ble demokratisert, fikk den innflytelse over de brede samfunnslag. Vi har i dette noe av forklaringen på den protestantiske arbeidsetikk. Det som opprinnelig var en åndelig trening for en religiøs elite, ble et mål for den enkeltes gjerning i dagliglivet. Særlig gjennom Calvins forkynnelse ble den flittige og økonomiske forvaltning i puritansk ånd målet for legmannsasketen. De langsiktige, økonomiske virkninger av dette kan neppe overdrives. Som Max Weber har vist, fin-

ner vi her selve den åndelige kraft bak kapitalismens gjennombrudd. Dette er en dimensjon ved økonomisk utvikling som ikke bør overses, og det kan spørres om et industrielt gjennombrudd forutsetter en selvfornektende disiplin.

Det asketiske regime er ikke uten store, menneskelige omkostninger. Konsekvensen av den åndelige disiplin den praktiske askese forutsetter, fører med seg en innsnevring av den menneskelige bevissthet. Det er ikke det erklærte mål, men vil hos de fleste bli den utilsiktede virkningen. Kontroll og fornektelse av sterke, naturlige krefter som seksualiteten forutsetter strenge, åndelige skranker som først og fremst er blitt etablert i en allianse med frykt og angst. Vesteuropeerne lærte gjennom askesen å frykte og fornekte sin egen natur. Den fortrenningsprosess som Sigmund Freud studerte hos sine pasienter, var intet mer enn en kulturspesifikk fryktreaksjon som den ekstremistiske askese gjennom århundrene har påført befolkningen slik at den er blitt en uttryddelig del av vår kultur. Den bestemte type nevrotisk hysteri som Freud studerte hos

Luthersk-katolske samtaler

(NØP) Et ukelangt møte i Roma avsluttet nylig den andre omgangen teologiske samtaler mellom lutheranere og katolikker, - som startet i 1973. Samtale-kommisjonens medlemmer hadde en privat audiens hos paven, som uttalte at kommisjonens ansvar har vært stort, og at arbeidet har vært utført med ydmykhet overfor det mysterium Guds helige vilje er, - og med troskap overfor egen aru.

Nytt fra Amnesty

21

sine Wienerpasienter, var ikke en sykdom som hadde fulgt menneskene til alle tider, men et resultat av den kristne askeses demokratisering.

Freuds frigjøringsbudskap lå i bevisstgjøring, en bevisstgjøring som innebærer at menneskene lærer seg selv å kjenne, og ser i øynene alle de ofte rystende impulser og ønsker som enhver menneskesjel rommer. Dette er samtidig et middel til toleranse. Det er ikke noe mennesker blir mer oppbragt over enn å se hos andre tilbøyeligheter de fortrenger hos seg selv. Det er dette som er den fanatiske intoleranses psykiske grunnlag. Vi kan med full rett si at Sigmund Freud var en av de fremste når det gjaldt gjenoppdagelsen av menneskenaturen. Den toleranse og variasjon i livsform som var en selvfølge for den kultiverte romer, ble blant liberale humanister også et mål for den kultiverte europeer.

Men mange er overbevist om at en frigjøring fra den asketiske puritanisme vil bety kulturens undergang, og selv om kirken i dag er innstilt på et mindre restriktivt menneskesyn, vil det ta lang tid før en tolerant pluralisme vil få et endelig gjennombrudd.

Amputasjonsstraff!

To tyveridømte menn fikk den 9. desember ifjor høyre hånd skåret av i Khober-fengslet i Sudan etter at regjeringen i landet i september innførte islamsk lovgivning, basert på den såkalte Sharia-loven.

Den nye islamske lovgivningen, som er blitt møtt med sterk motstand, særlig i de sørlige provinsene i landet, fastsetter at tyveri skal straffes med amputasjon av høyre hånd. Grove tyverier og væpnet ran skal straffes med amputasjon av høyre hånd pluss venstre fot, mens personer som blir tatt for bruk av alkohol kan piskes. Ugifte personer som medvirker til utroskap, kan også piskes, mens gifte personer kan risikere å bli steinet...

De to som fikk høyre hånd amputert i desember, er ifølge meldingene de første som er blitt straffet på denne måten etter at den islamske lovgivningen ble innført i landet ved et dekret fra president Gafaar Numeiry.

Amnesty International har protestert overfor presidenten og omtalt amputasjonsstraffen som grusom, umenneskelig og degraderende.

Verdens samvittighetsfanger må løslates!

«Vi er kommet til FN på vegne av de tusener av kvinner og menn som er blitt fengslet av sine egne regjeringer, bare på grunn av sine politiske eller religiøse oppfatninger, sin hudfarge eller etniske avstamning. Ingen av disse har brukt, eller oppfordret til vold. De er samvittighetsfanger. Det er en krenkelse av Menneskerettighetserklæringen at disse sitter i fengsel.»

Det var Amnesty Internationals internasjonale leder, den singalesiske advokaten Suriya Wickremasinghe, som sa dette da hun på Menneskerettighetsdagen overrakte FNs generalsekretær Amnestys internasjonale opprop om løslatelse av alle verdens samvittighetsfanger.

R.I.P.

Vår hjære søster
CORNELIA BEIRING

døde på Grefsen
den 24.02.84

i en alder av 86 år,
etter 57 års klosterliv.

Vi anbefaler vår avdøde medsøster
til de troendes forbønn.

ST. JOSEPHSØSTRENE

Liturgisk kalender

APRIL

10. Ferial. 4. Mos. 21, 4-9. Joh. 8, 21-30.
11. Ferial. Daniel 3, 14-20. 91-92. 95. Joh. 8, 31-42.
12. Ferial. 1. Mos. 17, 3-9. Joh. 8, 51-59.
13. Ferial. Jer. 20, 10-13. Joh. 10, 31-42.
14. Ferial. Esek. 37, 21-28. Joh. 11, 45-56.

DEN STILLE UKE

15. *Palmesøndag*
(Norske Tidebønner: uke 2)
Jes. 50, 6-11.
Filip. 2, 6-11.
Mt. 26, 14-27, 66 (el. 27, 11-54).
16. Ferial. Jes. 42, 1-7. Joh. 12, 1-11.
17. Ferial. Jes. 49, 1-6. Joh. 13, 21-33
36-38.
18. Ferial. Jes. 50, 4-9a. Mt. 26, 14-25.
19. Ferial. Oljevigselsmesse.
Jes. 61, 1-3a. 6a. 8b-9. Joh. Åp. 1, 5-8. Lk. 4, 16-21.

TRIDUUM PASCHALE

19. *Skjærtorsdag.*
Herrens måltid.
2. Mos 12, 1-8-11-14.
1. Kor. 11, 23-26.
Joh. 13, 1-15.
20. *Langfredag.*
Herrens lidelseshistorie.
Jes. 52, 13-53, 12. Hebr. 4, 14-16, 5, 7-9. Joh. 18, 1-19, 42.

PÅSKETIDEN

22. *Herrens oppstandelse.*
Vigiliemesse
Man velger tre GT-lesninger fra følgende liste: 1. Mos. 1, 1-2, 2. 1. Mos. 22, 1-18.
2. Mos. 14, 15-15, 1 (må ikke utelates).
Jes. 54, 5-14.
Jes. 55, 1-11.
Baruk 3, 9-15. 32-4, 4.
Esek. 36, 16-17a. 18-28.
Rom. 6, 3-11.
Mt. 28, 1-10.

Påsegudstjenester

ASKER OG BÆRUM

- Mariakirken, Nyveien 17, Stabekk
Palmelørdag: kl. 17.45 *Messe (eng./norsk)*
Palmesøndag: kl. 10.45 *Høymesse med palmevigsel og prosesjon.*
Skjærtorsdag: kl. 19.00 *Høymesse. Tilbedelse til kl. 22.00.*
Langfredag: kl. 15.00 *Korsveiadakt.*
kl. 19.00 *Pasjonsgudstjeneste.*
Påskeaften: kl. 22.00 *Vigiliemesse*
1. påskedag: kl. 10.45 *Høymesse*
2. påskedag: kl. 10.45 *Sangmesse*

BERGEN

- St. Pauls kirke, Christiesgt. 16
Palmesøndag: kl. 11.00 *Høymesse*
Skjærtorsdag: kl. 19.00 *Høymesse*
Langfredag: kl. 15.00 *Pasjonsgudstjeneste*
Påskeaften: kl. 20.00 *Vigiliemesse*
1. Påskedag: kl. 11.00 *Høymesse*

DRAMMEN

- St. Laurentius kirke, Cappelensgt. 1
Palmesøndag: kl. 9.00 *Messe - kl. 8.40 Messe*
kl. 10.30 *Høymesse*
Skjærtorsdag: kl. 18.00 *Høymesse*
Langfredag: kl. 15.00 *Pasjonsgudstjeneste*
Påskeaften: kl. 23.00 *Vigiliemesse*
1. Påskedag: kl. 10.30 *Høymesse*
2. Påskedag: kl. 10.30 *Messe*

LILLESTRØM

- St. Magnus kirke, Romeriksgt. 1
Palmesøndag: kl. 9.00 *Ottemesse*
kl. 10.30 *Høymesse med palmevigsel og prosesjon*
Skjærtorsdag: kl. 19.00 *Høymesse*
Langfredag: kl. 15.00 *Pasjonsgudstjeneste*
Påskeaften: kl. 21.00 *Vigiliemesse*
1. Påskedag: kl. 10.30 *Høymesse*
2. Påskedag: kl. 10.30 *Messe*

OSLO

- St. Olav Domkirke, Akersveien 1
Palmesøndag: kl. 9.30 *Messe*
kl. 11.00 *Palmevigsel i St. Josephs kapell, prosesjon og høymesse*
kl. 19.00 *Messe (eng.)*
Tirsdag i den stille uke: kl. 19.00 *Oljevigselsmesse*
Skjærtorsdag: kl. 19.00 *Høymesse. Tilbedelse*
Langfredag: kl. 15.00 *Pasjonsgudstjeneste*
Påskeaften: kl. 22.00 *Vigiliemesse*
1. Påskedag: kl. 11.00 *Høymesse. Bishop Schwenzer preker*
kl. 19.00 *Messe (eng.)*
2. Påskedag: kl. 11.00 *Messe*

St. Hallvard kirke, Enerhauggt. 4

Palmesøndag: kl. 11.00 *Familiégudstjeneste: Høymesse med palmevigsel og prosesjon*

Skjærtorsdag: kl. 19.00 *Høymesse*

Langfredag: kl. 17.00 *Pasjonsgudstjeneste*

Påskeaften: kl. 22.45 *Vigiliemesse*

1. Påskedag: kl. 8.35 *Fromesse*

kl. 11.00 *Høymesse*

2. Påskedag: kl. 11.00 *Messe*

St. Dominikus kirke, Neuberggt. 15

Palmesøndag: kl. 11.00 *Høymesse med palmevigsel og prosesjon*

Onsdag for

skjærtorsdag: kl. 20.00 *Matutin*

Skjærtorsdag: kl. 9.00 *Laudes*

kl. 18.30 *Høymesse*

kl. 21.30 *Lesning av Jesu avskjedstale til disiplene*

kl. 22.00 *Matutin*

Langfredag: kl. 9.00 *Laudes*

kl. 17.00 *Pasjonsgudstjeneste*

kl. 20.00 *Matutin*

Påskeaften: kl. 9.00 *Laudes*

kl. 23.00 *Vigiliemesse*

1. Påskedag: kl. 11.00 *Høymesse*

2. Påskedag: kl. 11.00 *Messe*

STAVANGER**St. St. Svithun kirke, Dronningensgt. 8**

Palmesøndag: kl. 9.30 *Messe (eng.)*

kl. 11.00 *Høymesse*

kl. 13.00 *Messe (vietnamesisk)*

kl. 18.00 *Messe (fransk)*

Skjærtorsdag: kl. 19.00 *Høymesse*

Langfredag: kl. 15.00 *Pasjonsgudstjeneste*

kl. 17.00 *Pasjonsgudstjeneste (eng.)*

kl. 19.00 *Pasjonsgudstjeneste (vietnamesisk)*

Påskeaften: kl. 21.00 *Vigiliemesse*

1. Påskedag: kl. 9.30 *Messe (eng.)*

kl. 13.00 *Messe (vietnamesisk)*

kl. 11.00 *Høymesse*

kl. 18.00 *Messe (fransk)*

2. Påskedag: kl. 11.00 *Sangmesse*

STORD**Hl. Ånds Kaptell, Skyttarhaugsvn. 12**

Høymesse hver 2. søndag kl. 11.

Nærmere opplysninger: tlf. (054) 11 230

TROMSØ**Vår frue kirke, Storgt. 94**

Palmesøndag: kl. 11.00 *Høymesse*

Skjærtorsdag: kl. 20.00 *Aftenmesse*

Langfredag: kl. 17.00 *Pasjonsgudstjeneste*

Påskeaften: kl. 20.00 *Påskevigilie*

1. Påskedag: kl. 11.00 *Høymesse*

TRONDHEIM**St. Olav kirke, Prinsensgt. 2A2**

Palmesøndag: kl. 11.00 *Høymesse*

Skjærtorsdag: kl. 19.00 *Messe*

Langfredag: kl. 18.00 *Pasjonsgudstjeneste*

Påskeaften: kl. 20.00 *Påskevigilie*

1. Påskedag: kl. 11.00 *Høymesse*

2. Påskedag: kl. 11.00 *Høymesse*

Morgenmesse

Ap.Gj. 10, 34a. 37-43.

Kol. 3, 1-4. Joh. 20, 1-9.

23. 2. Påskedag

Ap.Gj. 2, 14. 22-32.

Mt. 28, 8-15.

24. Tirsdag i Påskeoktaven

Ap.Gj. 2, 36-41. Joh. 20, 11-18.

25. Onsdag i Påskeoktaven

Ap.Gj. 3, 1-10. Lk. 24, 13-35.

26. Torsdag i Påskeoktaven

Ap.Gj. 3, 11-26. Lk. 24, 35-48.

27. Fredag i Påskeoktaven

Ap.Gj. 4, 1-12. Joh. 21, 1-14.

28. Lørdag i Påskeoktaven

Ap.Gj. 4, 13-21. Mk. 16, 9-15.

29. 2. søndag i Påsken

Ap.Gj. 2, 42-47. 1. Pet. 1, 3-9. Joh. 20, 19-31.

30. Ferial el. Pius V., pave.

(Norske Tidebønner: Uke 2)

Ap.Gj. 4, 23-31. Joh. 3, 1-8.

MAI

1. Ferial. Ap.Gj. 4, 32-37. Joh. 3, 7-15. el. Den hellige Josef. 1.

Mos. 1, 26-2, 3. Mt. 13, 54-58.

2. Athanasius, biskop/kirkelærer.

Ap.Gj. 5, 17-26. Joh. 3, 16-21.

3. Filip og Jacob, apostler.

1. Kor. 15, 1-8. Joh. 14, 6-14.

4. Ferial. Ap.Gj. 5, 34-42. Joh. 6, 1-15.

5. Ferial. Ap.Gj. 6, 1-7. Joh. 6, 16-21.

6. 3. søndag i Påsken

(Norske Tidbønner: Uke 3)

Ap.Gj. 2, 14. 22-33. 1. Pet. 1, 17-21. 21-24. 13-35.

7. Ferial. Ap.Gj. 6, 8-15. Joh. 6, 22-29.

8. Ferial. Ap.Gj. 7, 51-59. Joh. 6, 30-35.

9. Ferial. Ap.Gj. 8, 1-8. Joh. 6, 35-40.

10. Ferial. Ap.Gj. 8, 26-40. Joh. 6, 44-52.

11. Ferial. Ap.Gj. 9, 1-20. Joh. 6, 53-60.

12. Ferial. el. Nereus og Achilleus.

Ap.Gj. 9, 31-42. Joh. 6, 61-70.

13. 4. søndag i Påsken

(Norske Tidebønner: Uke 4)

Ap.Gj. 2, 14a. 36-41. 1. Pet. 2, 20b-25. Joh. 10, 1-10.

14. Mattias, apostel. Ap.Gj. 1, 15-17. 20-26. Joh. 15, 9-17.

KAROL WOJTYLA
ETT TECKEN SOM VÄCKER STRID
Fastemeditationer av Johannes Paulus II
277 s hft. 59 svkr.

Andra böcker från samma förlag:

Alexis Carrel: Bönen, 38s hft 20 svkr.

Thomas Merton: Bröd i ödemarken, 134 s hft 32 svkr.

Thomas Merton: Vägen till kontemplation, 155 s hft 32 svkr.

Py Sörman: Sankt Thomas More 72 s hft 32 svkr.

 Catholicica Hyllebärsvägen 2/ S-260 83 Vejbystrand / Sverige

ST. SUNNIVA SKOLES
FRITIDSHJEM

har ledige stillinger for skoleåret
1984/85:

— Styrer/Førskolelærer (1/2 stilling)
— Assistent (1/2 stilling)

Lønn etter tariff. Søknadsfrist: 12.04.84.
Søknader med bekrefteede attestkopier
sendes til St. Sunniva Skole, Akersveien 4,
Oslo 1.

MISSA PRO PACE

av Henning Sommero

Tekster av Tarjei Vesaas og fra messeleddene.

ST. OLAVS DOMKIRKE
I OSLO SØNDAG 13. MAI KL.: 17.00

Medvirkende:

Nordmøre Kammerkor m/ solister

Alf Ramsøy — resitasjon

Tor Strand — orgel

Carlos Alberici — perkusjon

Henning Sommero — Synthesizer/lydbånd/direksjon

Voksne: 40 kr.

Barn 10 kr.

St.
OLAV

BOKHANDEL

Akersveien 14, Oslo 1

Vi har igjen på lager:

Postkort av *Chagalls* glassmalerier
Et stort utvalg i kort med
påskemotiver.

Lys med kristne symboler

Hånddyppete bivoksllys som kan
brukes påskenenatten, 22 cm høye,
kr. 6,50 pr. stk.

Plisserte lysmansjetter, kr. 3,50

Faste- og påskemusikk:
Tenebrae — Semaine Sainte,
kr. 50,—

Resurrexit — Temps Pascal,
kr. 56,—
Jéudi Saint
kr. 50,—

Chefs S'Œuvre Gregorien:
«Le temps de Paques», 4 plater,
kr. 226,—

Bach: *Messe in H-Moll*,
3 plater, kr. 225,— utdrag på
kassett.

Bach: *Matthäus-Passion*
4 plater, kr. 288,— også på
kassett.

Charpentier: *Vendredy Saint*,
2 plater, kr. 152,—
Passion — Ostern:

Choräle und Chorsätze, kr. 50,—

mandag og fredag 9-16
tirsd. onsd. torsdag 9-17
lørdager 9.30-13.30

telefon (02) 20 72 48

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING: (02) 19 12 00 - SERVICE (02) 19 12 20

Ansvarlig redaktør: Else-Britt Nilsen
Medredaktør: Unni Klepper Joynt

Medarbeidere:

Liv Greni
Aage Hauken o.p.
Kjell Arild Pollestad o.p.
Gunnel Vallquist

Neste nummer utgis 14. mai.

Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Redaksjon og ekspedisjon:

Akersveien 14, Oslo 1, Tlf. 20 72 48

Abonnement kr. 130,- pr. år.

Utenfor Skandinavia kr. 150,-.

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13 - Postgiro 2 04 64 80.

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikfabrikk

Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØN

Brannvaktvn. 5, Oslo 4

Tlf. 15 34 82

Mobiltelefon: (094) 27 022

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

Tlf. (03) 83 42 80

MALERMESTER

utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG OG OTTO FOERSTER

Tlf. 21 69 06

BEGRAVELSESBYRÅET

TS Jacobsen & Søn
Ullevålsvn. 1

TELEFON * 20 79 05

Alltid telefonvakt

THRONSEN & J.O.A/S

Boktrykk Offset Repro

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo 1

Telefon 20 40 02 - 20 70 02

HALLVARD RIEBER-MOHN

Lesegleder

Et engasjert streiftog i litteratur og språk. En samling essays fra forfatterens etterlatte papirer, supplert med en rekke av hans tidligere artikler og foredrag om litterære emner.

Ib. 68,-.

ASCHEHOUG

25

ST. FRANCISKUS BARNESKOLE ARENDAL

Ved denne 3-delte barneskole blir det fra 1. august 1984 ledig et års-vikariat for lærer. Skolen har p.t. 35 elever fordelt på 6 klassetrinn.

Den som blir tilsatt, må, foruten vanlige fag, kunne undervise i kroppsøving, svømming, musikk og sløydpreget forming.

For stillingen gjelder lønns- og arbeidsvilkår etter gjeldende regulativ, lov og instruksjer.

Pliktig innskudd i pensjonskassen.

Søknad med rettkjente kopier av vitnemål og attester, samt bekreftelse på godkjent tjenestetid og helseattest av ny dato sendes innen 15. april 1984 til

Styret for St. Franciskus skole,
Kirkebk. 10, 4800 Arendal

Blikk på tiden

Død og begravelse

Mitt alvorlige tema har jeg lånt fra Einar Hovdhaugen, eller rettere sagt fra hans bok «Vårt møte med døden». Hovdhaugen er gudbrandsdøl, bonde av yrke og bygdehistoriker av fag, og dessuten gammel nok til å ha opplevet gravølet. Hans vederheftige redegjørelse for begravelsesskikkene i vårt land gjennom et par tusen år får derfor et velkomment anstrøk av «bestefar fortel». Og Hovdhaugen forteller godt, og siterer sine kilder med den ekte bygdehistorikers glede over snurrepiperier og kruseduller i fortidens språk og vesen: «34 christelige og skøne Liggpredickener, udi huilcke der findes mange trøstelige Sententzer og sprock», utgitt i København i 1611 i boks form. Liktaler var dengang kjærkomment lesestoff; Bossuets sådanne hører til hovedverkene i den franske litteratur. Det forteller ikke bare at tiden var frommere, og preget av et naturligere forhold til døden, men også at den var fattig på underholdning. Ingen bisettelse fant dengang sted i stillhet, med mindre man var så fattig at man ikke kunne betale. Til og med presten måtte betales.

Billig var det aldri. Men for dem som kunne betale, ble begravelsen deres livs siste storslagne evenement, og det var ikke lite som skulle til. Man behøver ikke gå lenger tilbake enn til 1923 for å finne en regning fra Fru Azora Thoréns Begravelsesbureau, hvor der i tillegg til ligkiste med forgyltde beslag, pude, ansigtsdug, dobbelt underlagen, nedlægning af afdøde (som vi lar være anonym), ligvogn med 2 heste, og bar strøet i Parkveien 73 à kr. 0,50 pr. kvadratmeter, også er oppført 1/1 sangkor à kr. 30,00. Til sammenligning kan anføres at ligvognen med de to heste bare kom på kr. 23,00.

Meget av dette er visst lite å lengte tilbake til. Klasseskiller er et stort onde — det har vi lært på skolen, og det var nok de færreste som kunne unne seg

1/1 sangkor og en ligvogn med to heste. Idag sikrer trygdekassen oss alle en likeverdig begravelse, og dekker sogar syngedamen på krematoriegalleriet og det dempede orgelspill. Presten preker helt gratis til en sørgeskare han som oftest ikke kjenner, og over et lik han bare i sjeldne tilfeller har sett. Ingen har sett liket; byrået førte det fra sykehusets kjølelager til kapellet, hvor lyserød nellikduft har fortrent den gamle likevev. Lydløst senkes kisten til toner fra «Air» av Bach, og mens arbeiderne i kjelleren ekspederer den sunke kiste videre til ovn og urne, betrakter de sørgende det gjenblevne blomsterteppes, og forlater kapellet før den stadig like dempede musikk er tonet ut. Hysj-hysj i dødens kammer. Så drar alle hver til sitt, og de nærmeste sitter alene igjen med sitt savn. Vennligst ingen kondolanse.

Vår tids alminnelige begravelsesvesen har visselig mistet sitt klassepreg. Underveis er imidlertid også den menneskelige varme og naturlighet i samvær med døden gått tapt. Særlig ille arter det seg i byene, hvor der er krematorier og egne gravkapeller. Et vanlig kirkerom hjelper oss i det minste til å plassere døden innenfor livets samlende synsvinkel. Der er en døpefont for dåpen, et alter for nattverden, stoler for brudevielse; der er plass for og minner om slektenes gang, der er troens bilder om en fremtid hos Gud. Gravkapellet, krematoriet, ligger utenfor livets strøm, og sier oss egentlig at døden er blitt noe høyst unaturlig og beklagelig, men altså inntil videre et faktum som vi får godta så godt vi kan, til dempet musikk.

I minst to årtusener var *gravølet* den sentrale begivenhet i forbindelse med dødsfall. Gravølet var et uttrykk for et samhold og en naturlig festivas som hadde sin grunn i de gamles dus-forhold til døden. Våre moderne historikere og skolemestere har hatt liten forståelse for at det å ete og drikke øl tri heile dagar til ende kunne være noen anstendig begravelsesskikk og uttrykk for gammel kultur. Denslags er snarere blitt tilskrevet barbariet. Pietisme og moralisme har i den grad forstyrt vår naturlige menneskelighet, at vi ikke lenger kan se forbindelsen mellom festligheter og alvor, mellom gladlynt samvær og sorg. Pietister og moralister er tilbøyelig til å betrakte enhver festlighet hvor der foregår skjenkning som et første skritt henimot utskielisen.

Velsignede Hovdhaugen, som selv husker gravølet! Han setter denne moderne åndelighet grundig på plass, og viser hvilken betydning gravølet har hatt som heder til den døde, som trøst til de etterlatte, og som tegn på samhold mellom bygdefolket. Alt var ordnet etter de overleverte skikker, og ingen ble holdt utenfor.

Det avgjørende brudd med fortidens holdning til døden ligger imidlertid ikke først og fremst i selve skikkene, men i det som dagens skikker er et uttrykk for: Vi er blitt fremmede overfor døden; den har ikke lenger en naturlig plass i vår kultur og i vår holdning til livet. Det var et stort kulturskifte i vårt land da kristendommen slo røtter her for tusen år siden, men den kulturelle omveltning vi i vårt århundre har opplevet som følge av urbanisering og avkristning, er sannsynligvis mer dyptgripende enn det sedskifte kristendommen i sin tid bragte.

En luthersk kollega fortalte at han engang skulle forrette ved en begravelse i USA. Da likfølget kom frem til graven, oppdaget presten at ingen tilsynelatende hadde tenkt på jord til jordpåkastelsen; all jord var omhyggelig dekket med gressmatter av plast. Han hvisket da til klokkeren at han trengte en spade og litt jord, men klokkeren holdt bare frem en blomsterbukett og hvisket resolutt tilbake: «We use flowers» — vi bruker blomster.

Det er ikke mange årene siden vi lo av de sammenleggbare amerikanske plastjuletrærne, men nå er de i handelen også hos oss. Plastgresset ved gravens rand er likeledes kommet i bruke mange steder. Derimot er det neppe tenkelig at vår hjemlige geistlighet noensinne vil gå med på å erstatte de alvorstunge tre spader jord med for eksempel tre tulipaner. Det nye begravelsesritualet som er utarbeidet for Den norske kirke, går tvert imot i retning av en bokstavelig talt større jordnærhet, og anbefaler at kisten skal senkes helt ned i graven, enten før, eller like etter jordpåkastelsen.

Men den jordnærhet og realisme som kommer til uttrykk i ritualet, rekker ikke inn i sinnene. Der forstyrrer døden hele livets regnestykke, rett og slett fordi vår levemåte, vår kultur, ikke lenger har noen plass å gi den. Så tar den seg til rette selv, viss som den er, og efterlater oss i den store hjelpeløshet. «Vennligst ingen kondolanse», står det ikke sjelden under dødsannonnene. Det er noe dypt tragisk over de ordene når vi tenker på at kondolanse betyr medfølelse. Det er den man fraber seg, neppe fordi man ikke trenger den, men kanskje fordi man så nødig vil være noen til bry eller forlegenhet. I et moderne gravfølge har de fleste bare tatt seg en time fri fra jobben . . .

Pater Hilarion